

ШУМАРСКИ ЛИСТ

(REVUE FORESTIÈRE)

САДРЖАЈ (SOMMAIRE):

Ing. V. Delić: Šumarska nastava sa šumsko-industrijskog gledišta (L'enseignement forestier du point de vue industriel) — Ing. J. Waszner: O napetosti cijena okruglog drveta i rezane robe (Les prix du bois rond et du bois scié) — Ing. L. Mundorfer: Trgovačko ustanovljivanje sopstvenih troškova za okruglo drvo i rezanu robu (Détermination commerciale du prix de revient pour le bois rond et le bois scié) — Ing. J. P. Radišić: Računanje procenta prirasta pomoću procentnih krivih (Calcul du taux de l'accroissement à l'aide des courbes) — Saopćenja (Bulletins) — Iz Udruženja (Affaires de l'Union) — Književnost (Littérature) — Lične vijesti (Mutations). — Oglasni.

ШУМАРСКИ ЛИСТ

ИЗДАЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКО ШУМАРСКО УДРУЖЕЊЕ

Уређује редакциони одбор

Главни и одговорни уредник: Професор Др. Антун Леваковић
Уредништво и Управа, Загреб, Вукотиновићева 2. — Телефон 64-73

ШУМАРСКИ ЛИСТ

излази сваког првог у мјесецу на 2—4 штампана арта

Чланови РЕДОВНИ Ј. Ш. У. добивају га бесплатно након подмирења чланског годишњег доприноса од 100 Дин.

Чланови ПОМАГАЧИ а) категорије плаћају годишње 50 Дин.

б) 100 Дин.
Чланови УТЕМЕЉАЧИ И ДОБРОТВОРИ добивају га након једнократног доприноса од 2000 односно 3000 Дин.

ПРЕТИПЛАТА за нечланове наноси годишње 100 Дин.

ЧЛАНАРИНА И ПРЕТИПЛАТА ШАЉУ СЕ на чек Ј. Ш. У. 34.293 или на адресу Југословенског Шумарског Удружења: Загреб, Вукотиновићева улица 2.
УРЕДНИШТВО И УПРАВА налазе се у Шумарском дому Загреб, Вукотиновићева улица 2. Телефон 64-73.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ:

ВА СТАЛИНЕ огласе (инсерате) као и ви драјбене огласе:

Цијела страница 300 Дин 1/4 странице 80 Дин

1/2 странице 150 Дин 1/8 странице 50 Дин

Код тројкратног оглашавања даје се 15%, код шестеројкратног 30%, код дванаестеројкратног 50% попуста.

Сакупљачи огласа добивају награду.

УПРАВА

88 88

ГОСПОДИ САРАДНИЦИМА

Да би се уређивање "Шумарског Листа" могло провести што лакше и брже, управљамо ову молбу господи сарадницима.

ЧЛАНЦИ већа обрађују што савременије теме, у првом реду практична питања. Теоријски радови добро су нам дошли. Сваком оригиналном чланку нека се по могућности приложи кратак резиме у француском језику. За сваки превод треба прибавити дозволу аутора. — Добро су нам дошли сите вијести о свим важнијим питањима и догађајима у свету са шумарством. — РУКОПИСИ нека су писани што читљивије. Писати треба само на вепарним страницама. С десне стране сваке странице треба оставити праван простор од три прста ширине. Реченице треба да су кратке и јасне. Избор дијалекта и писма препуштен је писцу. Рукописи се штампају оним дијалектом и писмом, којим су написани, у колико аутор изричично не тражи промјену. — СЛИКЕ, у првом реду добри повитиви на глатком папиру, нека не буду улијељене у текст, већ власебно. Ако се шаљу негативи, треба их запаковати у чврсте кутије. ЦРТЕЖИ већа буду изведени искључиво тушем на бијелом рисаћем папиру. Мјерило на картама треба означити само оловком. — ХОНОРАРИ за оригиналне чланке 35 Дин, за преводе 25 Дин по штампајуој страници. — СЕПАРАТНИ ОТИСЦИ морају се власебно наручити. Грошак сноси писац. — ОГЛАСЕ, личне и друштвене вијести треба слати Управи, а не Уредништву.

УРЕДНИШТВО

REVUE FORESTIÈRE

POUR LES AFFAIRES FORESTIÈRES, DE L'INDUSTRIE ET DU
COMMERCE DES BOIS.

Rédigée par le Comité de Rédaction

Rédacteur en chef: Prof. dr. Ant. Levaković

Edition de l'Union Forestière Yougoslave 2, Rue Vukotinović Zagreb,
Yougoslavie. — Parait chaque mois. Conditions de l'abonnement pour
l'étranger Din 120 par an. — Résumés en langue française.

ШУМАРСКИ ЛИСТ

ГОД. 58.

СЕПТЕМБАР

1934.

SVI NA GLAVNU SKUPŠTINU U SARAJEVO!

Jugoslovensko šumarsko udruženje održaće na dne 8. septembra i narednih dana svoju godišnju skupštinu u Sarajevu. Dnevni red i raspored priložen je broju Šumarskog Lista za august. Pozivljemo ovime sve članove, da sa cijenj. obiteljima u što većem broju posjete ovaj zbor.

Gospodin Ministar saobraćaja odlukom svojom B. za K. br. 485 od 7. VIII. 1934. odobrio je povlasticu na državnim željeznicama učesnicima skupštine i to:

- a) državnim činovnicima u $\frac{1}{4}$ (četvrt) cijene,
- b) nedržavnim činovnicima u $\frac{1}{2}$ (pola) cijene.

Učesnici pod a) kupiće na polaznoj stanicu kartu u pola cijene na osnovu svoje činovničke legitimacije, a uz to moraju kupiti i odgovarajuću legitimaciju Obr. K. 14. Ovakvo kupljena karta važiće im za povratak besplatno uz potvrdu predsjedništva skupštine na pomenutoj legitimaciji, da su bili na skupštini.

Učesnici pod b) kupiće na polaznoj stanicu cijelu kartu kao i odgovarajuću legitimaciju Obr. K. 13, a kupljena cijela karta važiće im za povratak besplatno uz potvrdu predsjedništva skupštine na pomenutoj legitimaciji, da su bili na skupštini.

Ove povlastice važe od 5 do 13 septembra o.g. zaključno u svim klasama osim IV i u vozovima osim ekspresnih.

Ministarstvo šuma rješenjem broj 19121 od 30 juna o.g. odbrilo je osustvo od 5 do 15 septembra o.g. za učesnike skupštine državne činovnike. Analogna rješenja izdali su i gg. banovi pojedinih banovina.

Jadranska plovidba d.d. odobrila je učesnicima skupštine povlaštenu vožnju uz 50% na svojim brodovima za jednokratno putovanje do Sušaka, Šibenika, Splita, Dubrovnika ili Metkovića i natrag.

Reflektanti na ovu pogodnost imaju se iskazati s pozivom Udruženja, da odlaze na glavnu skupštinu, a na povratku s istim pozivom potvrđenim od strane odbora skupštine, da su istoj prisustvovali. Istu povlasticu od 50% odbrila je Jadranska plovidba učesnicima skupštine, koji budu po svršetku skupštine pravili izlete morem u grupama od najmanje 10 skupštinara uz potvrdu predsjedništva skupštine, da su skupštini prisustvovali. Vozna pogodnost za polazak i povratak vrijedi od 1. do 20. septembra, a za izletne grupe od 9 do 20 septembra.

Dubrovačka Parobrodarska plovidba odobrila je 50% popusta u I ili II razredu od 3 do 16 septembra za putovanje na skupštinu i natrag.

Zbog rezerviranja soba u Sarajevu neka se učesnici skupštine odmah obrate na g. ing. **Nikolu Mihalićeku**, Sarajevo, Direkcija šuma. Na istu adresu neka najave i svoje učestvovanje kod ekskurzije u Krivajino eksplotaciono područje.

Tajništvo JŠU.

Инж. ВУКАШИН ДЕЛИЋ (ДОБРЉИН):

ШУМАРСКА НАСТАВА СА ШУМСКО-ИНДУСТРИЈСКОГ ГЛЕДИШТА

(L'ENSEIGNEMENT FORESTIER DU POINT DE VUE INDUSTRIEL)

Данаšње доба интензивне диференцијације науке у сфери материјалних система намеће одговорним чиниоцима у области шумарског научног и практичног настојања један коликогод значајан толико и хитан проблем. Тада проблем није вештачки наметнут, сама природа ствари, у коју задире, испољава га у пуном светлу садашњице као интегрисани конгломерат већ напрснут и зрео за хитно и исправно раздвајање. У уоквиреном мозаику шумарског научног настојања разликују се две одвојене групације, које теже да се испоље као две самосталне гране основног оштећеног стабла. То су шумско-привредна и шумско-индустријска грана.

Док су те две гране у области практичног настојања, може се рећи, потпуно одељене једна од друге и дејствују потпуно самостално и неовисно једна од друге, премда иду упоредо, јер се надопуњују по природи самих материјалних творевина, које обрађују, дотле су те две гране у области науке и наставе конгломерисане у једну интегралну целину. Без претеривања и без пристраности може се констатовати, да је једна од тих грана потпуно запостављена, и ако није у декаденцији, она је сигурно у застоју свога нормалног развоја. То је шумско-индустријска или дрварско-индустријска грана. Ту чињеницу ниједан објективан и упућен посматрач не може порећи.

Практични проблеми шумско-индустријског настојања указују нам се данас као тамни, научно недовољно испитани комплекси уопште, а нарочито код нас. Колико се људи са вишом на образбом код нас посветило раду у оквиру деловања шумско-дрварске индустрије? Сигурно је, да би се могли избројати на прсте!

Наш једини експонент у јавности, експонент настојања и стремљења у области научног и практичног шумарског рада јесте орган Југословенског Шумарског Удружења, ревија која је исказала поверење да штампа ове редове. Колико је чланака и расправа штампано у тој ревији, који задиру у област проблема, који се односе на шумско-индустријско деловање? Ту скоро видели смо једну статистику, из које се види, да је њихов број врло мален с обзиром на важност, коју та грана заузима у нашем свеопштем привредном и трговачком животу.

Нико не мисли нити може мислити, да је ту кривица до уредништва ревије, да иста можда избегава штампање чланака и расправа из области шумско-индустријског настојања. Исти се не штампају зато, вито их нема или можда нема на одговарајућем степену разрађености. А чланака и расправа нема зато, јер нема довољан број људи са одговарајућом стручном на образбом, који су се упустили у неиспигане проблеме шумско-индустријског деловања.

Тој грани нашег шумарства треба дати новог полета у области научног и наставног деловања. Тај нови полет споменутој грани наше шумске привреде у ширем смислу те речи може се дати само ако се диференцира шумско-индустриска грана од шумско-привредне у ужем смислу те речи, у оквиру научног и наставног настојања. То се мора учинити и мора се учинити што пре, ако се жели да та грана, која је од изванредног значаја за наш свеукупни привредни живот, иде паралелно са осталим гранама техничког деловања, које бележе свакодневно све нове и нове успехе. То се мора учинити и онда, ако се не жели да једна грана науке, која је значајна и за довођење наших огромних шумом обраслих терена у једно сношљивије стање, остане таман, конгломерисан и неиспитан комплекс.

Не може се порећи чињеница, да ће довођење нашег стручно-теоретског настојања у дрварско-индустријској области на један виши степен диференцијације имати снажан утицај и на одржање наших шумских састојина у повољнијем стању.

Тешко је сада повлачити на тапет питање, шта је разлог и запито је шумско-дрварско (индустријско) настојање у томе правцу у декадентном стању. У ствари људи из шумарског стајежа са вишим стручним образовањем врло су се мало или никако посвећивали раду у овоме правцу. Доста је њих почињало, но већина их се после краћег или дужег времена враћала из дрварске индустрије натраг у шуму (шта је томе разлог, тешко је закључивати, а томе није ни место овде), са малим бројем изузетака. Сматрамо за изванредну дужност, да такову једну изнимку на овоме месту именујемо. То је пок. Инг. Ј. Михевц, бивши директор стругаре Ш. И. П. А. Д. у Дрвару, кога је на велику жалост и штету ствари, за коју се овде пледира, зла коб истргла из средине, у којој је тако успешно започео радити.

Са друге стране људи са вишом техничком наобразбом у другим правцима, који су на овај или онај начин у вези са деловањем у оквиру шумско-индустријског настојања, сматрају сасвим погрешно, да чисти дрварско-технички моменат у тој индустрији није за њих од значаја, или немају интереса за ту врсту проблема.

Др. Макс Мајер у једној својој расправи из области дрварске индустрије (»Untersuchungen über die den Zerspannungsvorgang mittels Holzkreissägen beeinflussenden Faktoren«), која је штампана пре неколико година, у »Уводу« признаје:

»Während über Maschinen und Werkzeuge für Metallbearbeitung zahlreiche wertvolle Untersuchungen angestellt wurden, deren Resultate für den Betriebsleiter und Werkstattengineur in vielen Werken und Nachschlagebüchern zugänglich sind, so besteht für die Holzbearbeitende Industrie wenig derartiges, auf Versuchen begründetes Material.«

Дакле у Њемачкој је рађено у томе правцу мало, али је ипак рађено, код нас се може мирне душе рећи, да практички није рађено ништа и ствар треба кренути са мртве тачке.

Са мртве тачке могла би се ствар кренути само диференцијацијом тих двеју грана, како је то раније дефинисано. Таково одвајање шумско-индустријског од шумско-привредног научног и наставног настојања показало је све своје изванредне предности на америчким универзитетима, где је та специјализација и подела дословно изведена. Јер напокон у тој екстремној специјализацији у свим правцима лежи тајна америчког пословног успеха, ако се елиминише садашње несносно

stanje, koje je proizvela svetska privredna kriza, chi su uzroci u sasvim drugim sfarama, neovisnim o problemu, koji se ovde trerti. Ne treba zaboraviti, da se samo sa stручno образovanim kaderom namenjenu može sprovesti amerikанизacija posla, t. j. težnja ka stopostotnom uspehu.

Pogodan je momenat, da se ovom prilikom osvrniemo na jedno naopako sхваћање amerikанизације пословања. Један провинцијски лист (»Југославенски Лист«, Сарајево) донео је пре извесног времена анонимни напис о американизацији посла у једном од наших највећих шумско-индустријских предузећа (ШИПАД). У томе чланку се испољава оно изопачено схваћање американизације посла, које је код нас најажност у домаћем. Јер напокон, треба бити начисту са тим, да не значи увести американизирани начин пословања, ако се практичарима, мајсторима и људима без икакве теоретске стручне спреме дају водећи положаји, па макар колико они били вешти и спремни у спољашњем формалном обављању послова. Да су тако Американци радили, не би сигурно постигли оне изванредне успехе у индустрији и технички. Американизирати посао значи дати људима са стручном наобразом и теоретском спремом алат у руке, тако да се постигне склад теоретског и практичног настојања, толико потребан за сваки реалан успех. Американизација посла настаје, кад инжињер остави циркл па узме чекић у руке, а не кад мајstor, који је — узгряд буди речено — полуписмен, остави чекић па узме циркл, ако се тако нешто уопште даде замислити. Американизација посла значи још осветљавање посла одозго, расветљавањем тамних тачака у њему, применом теоретског знања у самој жили куцавици пословања, а не значи повлачење tame одоздо горе или осветљавати посао тамом, јер је тако што апсурдано и замислити.

Кад би се провела истинска американизација посла код нас, не би постојао проблем хиперпродукције образованих младих људи које било струке. Тада проблем сада код нас стварно не би требао да постоји, јер прва дужност надлежних фактора требала би да буде, да свима тим стручно и теоретски образованим младим људима дају могућности да узму по 8 сата дневно чекић у руке. Још 2 сата требао би сваки да доведе у склад своју теоретску стручну наобразбу са оним, што му чекић каже, и после годину две, а и пре тога времена, прекристалисале би се прилике у нашем привредном животу и раду и испољио би се рефлекс таковог деловања.

То спуштање образованих стручњака на ниже није у ствари никакав пад, већ плодно приближавање суштини проблема привредног, индустриског или каковог било радног настојања. Штогод више свеснијих, стручно и теоретски спремнијих људи буде ближе сусашини самог пословања кога било правца, у толико ће се пре неразјашњени проблеми и тамне тачке у њему расветлiti и у толико више можемо бити сигури, да ће наш свеукупни привредни, индустриски и трговачки рад бити ближе и брже крунисан реалним успехом на солидној основи.

Ако се ствар гледа са тога гледишта, онда би отпала и замерка, да би специјализација дрварско-индустријске више наставе створила хиперпродукцију стручњака тога правца.

Résumé. L'auteur plaide pour un tel enseignement forestier qui donnerait à l'industrie forestière la même signification et le même degré de l'extension que c'est le cas avec l'économie forestière dans le sens restreint.

Ing. JOSIP WASZNER (SARAJEVO):

O NAPETOSTI CIJENA OKRUGLOG DRVETA I REZANE ROBE

(LES PRIX DU BOIS ROND ET DU BOIS SCIÉ)

U broju 2 Šumarskog Lista od o. g. govorili smo o ustanovljenju sopstvenih troškova za okruglo drvo i rezanu robu. Kako se iz toga članka može razabrati, napetost cijena okruglog drveta u trgovini drvetom imala bi da se mijenja u prvom redu prema vrsti drveta, a potom kod iste vrste prema dimenzijama odnosno prema skupinama trupaca (jaki, osrednji, tanki), najzad prema kakvoći drveta (I., II. ili više razreda). Što se tiče napetosti cijena trupaca prema skupinama i kakvoći drveta, bilo je o tome govora u našem gore navedenom članku. Međutim ovdje nas interesuje pitanje, koja tehnička svojstva raznih vrsta drveta uplišu na cijenu pojedine vrste, da se ispolji napetost cijena, kakva je danas u trgovini drvetom.

Poznato nam je, da industrija drveta kod nas nije u pogledu ispitivanja osobina pojedinih vrsta drveta i njihovih činilaca dosada ništa ili gotovo ništa poduzela i da nije o tome vodila brigu, barem u pogledu materijalnog pomaganja zavoda za istraživanje svojstava drveta u Zagrebu.¹

Rezultati istražnih instituta i pojedinih naučenjaka glede povezanosti i skupnog učinka osobina drveta nisu još potpuni, te ne daju mogućnost, da vrste drveta svrstamo u jednu skalu osnovanu na skupnim svojstvima drveta. Ovakva skala bila bi pravo mjerilo napetosti cijena prema vrsti drveta. Istina, to će biti teško i pita se, da li će nauka uopće biti u stanju, da uspostavi ovaku skalu vrijednosti, kada je očito, da se vrste drveta prema svojim, napose istraženim i posebnim osobima različno rasporeduju, na pr. ovako:²

1.) prema specifičnoj težini drveta:	2.) prema absolutnoj čvrstoći:	3.) prema žilavosti:
borovina 0.70	I. jelovina	borovina 75
smrekovina 0.74	II. smrekovina	arišovina 80
arišovina 0.81	III. arišovina	jelovina 97
jelovina 1.—	IV. borovina	bukovina 97
bukovina 1.01	V. hrastovina	hrastovina 100
hrastovina 1.11	VI. bukovina	smrekovina 104

i kad znamo za velik broj dosad neistraženih fizičkih, mehaničkih i kemijskih svojstava mnogih vrsta drveta. Kako smo naveli, današnja nauka ne raspolaže sa naučno sastavljenom skalom; pošto se ali pojedine

¹ Ima nekoliko firmi, koje su tome institutu stavile na raspolaganje razne presike, dijelove nakaženih stabala itd., ali sve je to neznatno.

² Iz knjige »Tehnologija drveta«, str. 138, 187, 205 od Dr. A. Ugrenovića.

vrste drveta u trgovini ipak razvrstavaju prema različitim svojim vrijednostima, možemo na gornje pitanje, t. j. kako se ispoljava napetost cijena pojedinih vrsta drveta, odgovoriti samo ovo: Rezultati naučnih istraživanja u pogledu tehničkih svojstava raznih vrsta drveta do sada nisu imali upliva na njihovu cijenu. U trgovini drvetom napetost cijena pojedinih vrsta drveta nastala je postepeno procjenom vrijednosti onih drvnih osobina, što su ih producenti priznali kod proizvodnje i potrošači prilikom prerade drveta pojedinih vrsta, možemo kazati, već od početka upotrebe drveta. Na osnovi ovih empirijskih pokupljenih osobina i cijene su se vremenom razvijale do današnje napetosti.

Vrst drveta	Jugo- slavija	Švicarska	Njemačka	Čeho- slovačka	Poljska	Austrija
	cijena jedinice (jelovine) po 1 m ³ okr. drveta					
	176 Din	40 Frc.	26 RM.	180 č. K.	27 Zloty	23 Šil.
omjerni broj napetosti cijena						
Četinjari:						
jelovina	1.—	1.—	1.—	1.—	1.—	1.—
smrčevina	1.1364	1.1375	1.1538	1.1111	1.111	1.0435
borovina	1.2500	1.1875	1.4615	1.2778	1.4074	1.1739
arišovina	—	1.2812	—	—	—	—
borovina crna	1.3636	1.3750	—	—	—	—
Liščari:						
topolovina	—	1.2500	1.4231	—	—	—
bukovina	1.4204	1.4062	1.2307	1.2222	1.2962	1.3917
jabukovina	—	1.5000	—	—	—	—
johovina	—	1.5312	1.6454	—	—	—
brezovina	—	1.5312	1.3461	0.9167	—	—
brestovina	2.1022	1.6625	1.5385	—	1.6296	—
bagremovina	—	1.6875	—	—	—	—
trešnjevina	—	1.7187	—	—	—	—
grabovina	2.3125	1.7812	1.7742	—	—	—
lipovina	—	1.8125	1.7307	—	—	—
kruškovina	—	1.8437	—	—	—	—
javorovina	2.6704	1.8750	—	—	2.3333	—
jasenovina	3.9772	2.3125	2.5769	3.1481	—	—
hrastovina	4.0682	2.6280	2.8846	3.3333	4.0741	—
orahovina	—	4.4375	4.8597	4.1667	—	—
hrast za furnire	21.0227	—	—	—	—	—

Ako se vrste okruglog drveta razvrstaju prema napetosti prosječnih trgovачkih cijena na podlozi cijena jelovog drveta kao jedinice, dobiva se na pr. za 1926. god. u pojedinim državama skala sadržana u priloženoj tabeli. Prema ovoj skali odn. prema trgovачkim cijenama bila bi jelovina ona vrst drveta, čija tehnička svojstva pokazuju ukupno najmanju vrijednost, jer izuzev jedan slučaj kod brezovine u Čehoslovačkoj, napetost cijena sviju ostalih vrsta drveta prekoračuje cijenu jelovine. No ovakav zaključak nije u skladu sa činjenicom, da je jelovo drvo jedna od naj-

upotrebljivijih vrsta drveta, dakle da mora imati pretežno bolja tehnička svojstva no druga koja, općenito manje upotrebljiva vrst, na pr. topolovina, brezovina, johovina itd., u kojih su razmjeri brojevi napetosti cijena veće nego u jelovine. Odatle izlazi, da napetost trgovackih cijena u pogledu okruglog drveta — kako je iskazana u gornjoj skali — nije postala isključivo s obzirom na razne empirički dobivene osobine pojedinih vrsta drveta, nego i s obzirom na riješko ili često nađenje kao i jakost njihove ponude i potražnje.

Što se tiče napetosti cijena rezane robe, proizlazi iz našeg, gore spomenutog, članka, da se ona mijenja prema vrsti drveta, prema kakvoći iste vrsti drveta i prema dimenzijama piljenice, t. j. prema površini reza pile. Razlika u cijenama rezane robe istih dimenzija prema vrsti i kakvoći drveta logična je posljedica razlike u cijenama odgovarajućeg okruglog drveta. Napetost cijena po kakvoći piljenice isto je tako empirijske naravi kao ona kod vrsta okruglog drveta. Ona se dade izraziti otprilike ovim omjernim brojevima:

1.) kod jelovog i smrčevog drveta:

za prosječnu cijenu kratke robe	1.—
" " uske robe	1.0530
" " normalne robe I. kl. . . .	1.7308
" " " " II. „ . . .	1.5879
" " " " III. „ . . .	1.2936
" " " " IV. „ . . .	1.1610
" " " " V. „ . . .	1.0014

2.) kod bukovog drveta:

za prosječnu cijenu merkantilne robe , , , , .	1.—
" " norm. okrajč. robe I. kl. . . .	1.8500
" " " " II. „ . . .	1.1172
" " kratke robe I. kl.	1.1406
" " " " II. „ . . .	1.0156
" " I-a parenih friza	0.9063
" " buk. štafla, letava	1.2344
" " tavoleta	1.4016
" " testona	0.4938

Čovjek bi mislio, da se u trgovini drvetom razlika cijena za rezanu robu odražuje i prema raznim dimenzijama t. j. prema površini reza pile, jer što je ova veća, to je veći i utrošak radne snage za proizvodnju robe, a sljedstveno tome i visina njezine cijene. No u trgovackom životu odn. kod industrije drveta nailazimo ovdje na jednu neobjašnjivu anomaliju, koja karakteriše dosadašnji rad takozvanih praktičara u ovoj privrednoj grani. Tko je imao prilike, da zaviri u tajne (t. j. u cjenik četinjaste rezane robe) neke velike industrije, mogao je konstatirati, da su prodajne cijene, na pr. za daske dugačke 4 m. i široke od 18—40 cm, za vrijeme bolje konjunkture bile ove:

	Monte	Quinta
kod 18 mm jačine . . .	1215 Din. . . .	710 Din.
" 25 " . . .	1052 " . . .	653 "
" 28—40 mm jačine .	1215 " . . .	710 "

dakle da 1 m³ monte-robe 4 m dugih, 18 cm širokih i 18 mm jakih dasaka, sa površinom reza pile od 122'721 m² stoji 1215 dinara t. j. isto koliko 1 m³ monte-robe 4 m dugih, 18 cm širokih i 28 mm jakih dasaka, sa površinom reza pile od 83'034 m² ili 1 m³ monte-robe 4 m dugih, 18 cm širokih i 48 mm jakih dasaka, sa površinom reza pile od 53'286 m², dok 1 m³ monte-robe 4 m dugih, 18 cm širokih i 25 mm jakih dasaka, sa 91'618 m² površine reza pile stoji 1052 Din. Ovakve i slične anomalije nalazimo u cijencima na svakom koraku, ne govoreći o metodama, po kojima su cijene rezane robe ustanovljene. Vidimo dakle, da vlada nesiguran postupak ili, bolje rečeno, jedna samovolja ne samo pri ustanavljanju cijena okruglog drveta nego i rezane robe. Ova se samovolja dade samo razjasniti (nebrigom ili neznanjem), ali ne i opravdati. I na osnovu ovakvih podataka raspravljaju reprezentanti drvne industrije i trgovine drvetom o mizernoj situaciji jedne i druge na raznim anketama, stavljaju predloge, eventualno odlučuju o privrednim mjerama u ovoj ili onoj državi i tako obmanjuju ne samo sami sebe, nego i cijelu neupućenu javnost.

S toga je jedan od najvažnijih zadataka drvne industrije i trgovine drvetom, da što prije povedu brigu oko naučnog istraživanja osobina vrsta drveta i njihovih razvrstavanja, jer one su valja jedine među privrednim granama, koje nisu na čistu sa osobinama materije, kojoj zahvaljuju svoje eksistencije. Nadalje je potrebno, da industrija drveta svoju budućnost osnuje i izgradi na ispravnom ustanavljanju vlastitih troškova za okruglo drvo i za rezanu robu, jer ovako nestručno, kao dosada, ne može se i ne smije dalje raditi.

Iz navedenoga možemo razabrati, da industrija drveta ne stoji na onoj visini, kako to neupućeni misle, nego naprotiv na dosta nesigurnim temeljima, pa držim, da moj apel po ovome predmetu, upućen XI. redovnoj glavnoj skupštini J. Š. U., održanoj u augustu 1932. god. na Sušaku, nije bio bez osnova.

Résumé. Réflexions à l'égard de l'industrie et du commerce de bois indigènes.

Ing. LUJO MUNDORFER (DRVAR):

TRGOVAČKO USTANOVLJIVANJE SOPSTVENIH TROŠKOVA ZA OKRUGLO DRVO I REZANU ROBU

(DÉTERMINATION COMMERCIALE DU PRIX DE REVIENT POUR LE BOIS ROND ET LE BOIS SCIÉ)

Povodom članka »Ustanovljivanje sopstvenih troškova za okruglo drvo i rezanu robu« od gosp. ing. Josipa Wasznera, izašlog u februarskom broju ovoga godišta nalazim za potrebno, da u interesu rasvjetljivanja pitanja produkcijonih troškova u drvnoj industriji kao i prodajnih cijena drvnih polufabrikata na svjetskim tržištima dadem i moje čedno mnjenje. Napominjem, da sam preko 11 godina direktno radio na svim poljima te industrije kod nekoliko velikih firma. Držim, da je pitanje trgovačkih kalkulacija u pogledu drvnih proizvoda po mnogim šumarskim stručnjacima nepotrebno komplikovao i sapeto u okvir neelastičnih matematskih formula. To je i slučaj kod gosp. Wasznera. Mislim, da će ovaj moj članak dobro doći mnogim kolegama šumarima, kojih većina mora — svoje službe radi — u ta pitanja zalaziti.

Tvrđnje gosp. Wasznera, da drvna industrija i njezino vodstvo ne poznaju upotrebljivih metoda za opredjeljivanje sopstvenih troškova, ne odgovaraju stvarnosti. One su čak tendencijozne, jer danas svaki seoski sitničar, svaki trgovac i industrijalac bazira svoj rad na kalkulacijama. Još gore djeluje izjava, da komercijalna nauka ne poznaje metoda za određivanje sopstvenih troškova, gdje imaju čitava brda literature u raznim jezicima, koja se bave samo tim pitanjem. Navodim sub linea samo maleni dio odnosne njemačke literature, koju sam imao prilike da proučim.¹

Kalkulacije sopstvenih troškova, prodajnih cijena, rentabiliteta novih uredaja i strojeva, predkalkulacije i računi uspjeha životna su pitanja svakog trgovca i industrijalca, te je suviše naivno misliti, da se oni tim pitanjima ne bave. Sve gore navedene vrsti kalkulacija, a među njima i ustanovljivanje sopstvenih troškova jesu trgovački ABC, te se u obrazovanim trgovačkim krugovima smatraju kao temelj svakome radu, a neškolovanog trgovca dovodi nužda do potrebe tačnih kalkulacija.

Upada u oči interesantna činjenica, da je gosp. Waszner uzeo u članku iz februara 1934. cijene fob pristanište Jadran iz godine 1928/29., dakle iz vremena visoke konjunkture, kada mu stoje na raspolaganju i cijene iz godine 1932/3. Držim, da je tu po sredi tendencijski, da se da-

¹ Leitner: Die Selbstkostenberechnung industrieller Betriebe; Lašinski: Die Selbstkostenberechnung im Fabrikbetrieb; Raßm: Die Unkosten im Fabrikbetrieb; Schulze: Die Unkostenverarbeitung industrieller Unternehmungen; Lehmann: Industrielle Kalkulation; Dribusch: Kalkulation und Generalienberechnung der Sägewerke und Holzbearbeitungsbetriebe.

našnje stanje drvne industrije optimistički prikaže. Slika i čitav utisak tog članka znatno bi se promjenili, da su uzete slabe cijene prošle i pretprošle godine.

Osim toga uzeti su za našu prosječnu proizvodnju mekanog drveta potpuno nerealni postoci iskorišćenja, a naročito nerealni omjeri dobivene količine pojedinih klasa i sortimenata. Navedeni postoci iskorištenja i omjeri sortimenata u članku gosp. Wasznera mogući su samo kod prerade drveta iz racionalno uzgajanih šuma, te s njima može samo malen dio drvnih industrija Gorskog kotara i Slovenije da računa. Dužnost je piščeva bila, da uzme prosječne podatke veleindustrija, koje eksploriraju prašume Bosne, a koje imaju najveći udio u našem eksportu drvne grade. Ti prije i poslijeratni podaci su od godine do godine dobro poznati gosp. Waszneru, jer je on velik dio svoga službovanja proveo u tim područjima. Predmijevam, da mu je i poznato, da su ti omjeri i procenti od predratnog na poslijeratno vrijeme i od godine 1919. do danas stalno u opadanju, a kvalitetni zahtjevi tržišta za pojedine klase da su porasli. Sigurno su mu poznati i razlozi toga opadanja.

Gosp. Waszner osnovao je svoj članak na suštoj teoretskoj pretpostavci, da će se iz 22.402 kbm oblovine izraditi 15.224 kbm piliene robe od 18 mm. U zbilji izraditi će se iz toga kvantuma trupaca 50, a moguće i 100 raznih sortimenata u svim mogućim kvalitativnim razredima. Da je gosp. Waszner pokušao svoj metod razraditi na sve te sortimente, ne bi mu dostojalo mjesto u mnogim Šumarskim listovima, te bi se sam osvijedočio o nemogućnosti praktične primjene njegovog upotrebljivog načina ustanovljivanja sopstvenih troškova za okruglo drvo i rezanu robu. A da je tekar dublje zalazio u preradbe bukovine i hrastovine, ne bi taj zadatak u dogledno vrijeme dovršio, a rezultat dugoga i mukotrpnoga rada bio bi nepregledan haos.

Sam izraz »Sopstveni troškovi« znači skup svih troškova, koji su bili potrebni, da se dobije za tržište sposobna roba. Pojedine vrsti industrija imaju svoju karakterističnu trgovacku jedinicu, koja može biti komad, kilogram, tona, tek. metar, kvadratni metar, kubni metar, kubna stopa, standard i t. d. prema naravi dotične proizvodnje. Za našu drvnu industriju ta je trgovacka jedinica 1 kbm, bilo u obliku za troškove balvana f-ko tržište ili pilana, bilo u prerađenom stanju za troškove rezanog materijala f-ko pilana, fob ili cif. Ti su troškovi u pojedinačnim konkretnim kalkulacijama stalni, oni su izdati, utrošeni i moraju se preračunati na trgovacku jedinicu t. j. na 1 kbm. Ti su troškovi za svaki kubik balvana i rezane grade jednak, jer kvalitativne osobine pojedinih sortimenata ne iziskuju razne troškove, već su izradene sa skroz istim troškovima. Daljnje prerađevine kao blanjane daske, daske sa utorom i perom, okrugli štapovi, sanduci, korpe i slično iziskuju za svoju specijalnu daljnju prerađbu povećane troškove i ponovni račun iskorišćenja, te se s toga i zasebno kalkuliraju.

Razmjerni brojevi gosp. Wasznera za pojedine vrste i kvalitete ne predstavljaju dakle sopstvene troškove dotičnog sortimenta, već njegovu teoretsku tržnu vrijednost bez poduzetničke dobiti i generalnih troškova, koja se ali nikako ne podudara sa zbiljom tržnom cijenom dotičnog proizvoda. Cijene svjetskih tržišta stvaraju se prema svim pravilima komercijalne nauke i nacionalne ekonomije, te su samo one zbilje i nikada ne pitaju za sopstvene troškove. Za račune uspjeha računa se srednja po-

lučena, a za predkalkulacije srednja predvidljiva tržna cijena za 1 kbm rezane robe. Ta srednja cijena dobije se uspoređivanjem kotiranja pojedinih sortimenata i klase na svjetskoj pijaci sa polučenom ili predvidljivom količinom robe na pilani. Prema toj prosječnoj cijeni stoje sopstveni troškovi za taj kubik, faktično izdati ili predvidljivi, a diferencija daje dobitak ili gubitak, dotično u predkalkulacijama rentabilitet ili nerentabilitet posla. Svi su ti računi u svoj suštini veoma jednostavni, trgovački jedino ispravni i u praksi provedivi.

Prema gore navedenom, članak gosp. Wasznera trebao bi imati natpis »Ustanovljivanje teoretskih vrijednosti orkuglog drveta i izrezane robe«, jer u čitavom članku nema govora o biti i sastavu sopstvenih troškova. Čisti primjeri savremenih sastava baš tih sopstvenih troškova bili bi za zainteresovane čitaoce Šumarskog Lista od daleko veće koristi. Većina inženjera šumarstva dolaze u toku svoje prakse do potrebe kalkulisanja ili kontrole trgovačkih kalkulacija. U drugim zemljama uvedeni su naročiti kurzevi za trgovačku izobrazbu tehničkih i za enciklopedičku tehničku izobrazbu trgovačkih stručnjaka. Tamo većina tehničara svih grana sudjeluju aktivno u trgovini, a mnogi trgovci i industrijalci pri nuždeni su da sakupe što više specijalnog tehničkog znanja.

Prema mojim dosadašnjim izvodima dužnost mi je da u detalje prikažem jednostavni i efikasni način kalkulacija, kojim se u raznim variantama služe trgovci i industrijalci sviju grana, a napose preradbe drveta.

Računi vlastitih troškova dijele se vremenski: 1) na predkalkulacije, t. j. na račune rentabiliteta budućih trgovačkih ili industrijalnih poslova, djelomične ili potpune modernizacije postojećih postrojenja i slično, koji rade sa predviđenim nesigurnim brojkama, što se troškova i cijena tiče; 2) terminirane ili međuvremene račune uspjeha, t. j. na mjesecne, četvrtgodišnje i polugodišnje sastave efektivnih sopstvenih troškova u upoređenju sa dotadašnjim rezultatima prodaje; 3) na godišnje račune uspjeha ili rentabiliteta, t. j. koncem poslovne godine, koji u vezi sa knjigovodstvom i bilancem pokazuju (na računu dobitka i gubitka) uspjeh cijelog godišnjeg poslovanja.

Kao pomoćni organizatorni dijelovi gornjih računa služe: 1.) centralno i pogonsko knjigovodstvo; 2.) kalkulacije raspodjelbe sveukupnih izdataka proizvodnje na pojedina odjelenja i faze fabrikacije; 3.) račun sopstvenih troškova za dotičnu trgovačku jedinicu; 4.) pogonska statistika, koja služi za fiksiranje i uporedbu pojedinih proizvodnih fakata kao i za kontrolu racionalnog rada pojedinih odjeljenja. U ovu posljednju grupu spada i stalno promatranje tržišta, mogućnosti plasiranja i tržnih cijena. Velika industrijalna preduzeća izrađuju na temelju gornjih podataka i glavnih predviđenih pravaca rada u idućoj godini predračun ili budžet.

Svrha ovoga članka jest, da se prikaže u detalje godišnji račun uspjeha, koji se koncem poslovne godine kod svih preduzeća izrađuje. Materijal za sastav ovoga računa uzima se po izdacima, koji su knjigovodstveno fiksirani na pojedinim kontima. Što je podjelba konta i sup-konta detaljnije i svršishodnije provedena, to je postignuta veća jasnoća i sigurnost u detaljiranom toku pojedinih poslova.

Taj se račun dijeli na četiri glavne faze, t. j. 1) na račun sopstvenih troškova za 1 kbm četinjastog oblog drveta postavno pilana, 2) na račun

troškova rezanja po 1 kbm oblovine, 3) na račun iskorišćenja dotično produkcionih troškova za 1 kbm robe f-ko pilana i 4) na proračun ukupnih troškova f-ko utovarna luka.

Ad 1). U posl. godini 1932. izrađeno je 246.404 kbm četinjastih balvana, a otpremljeno 197.498 kbm; bilancijska je zaliha 48.906 kbm. Od te je zalihe 26.520 kbm na šumskoj prugi, a 22.386 kbm u šumi na panju.

Izgradnja šumskih baraka stoji po 1 m ³	Din.	0.82
Sječa i izradba balvana	"	"	1 m ³	.	.	.	"	9.77
Izvoz balvana do šumske mašinske pruge	"	17.31
Utovar u vagone	"	2.83
Podvoz šumskom željeznicom	"	16.15
Totalna amortizacija gradnje pruge za godišnji preliminar	"	4.38
Troškovi plate činovnika i namještenika, porezi i prirezi	"	7.60
Državna primanja i premjerba	"	1.44
Šumska taksa	"	64.26
Podvoz glavnom prugom do pilane	"	30.35
Prema tome 1 kbm četinjastih balvana postavno pilana stoji	Din.	154.91

Ad 2). Izrezano je na pr. 131.286 kbm oblovine, produkcija građe iznosi 80.193 kbm, prema tome je godišnji procenat iskorišćenja 61.07%.

Stovarište balvana stoji po 1 m ³	Din.	3.97
Mašinsko postrojenje	"	6.02
Električno postrojenje	"	0.71
Stružnica	"	20.91
Održavanje zgrada i kolosjeka	"	3.55
Održavanje kolonije	"	0.75
Stovarište rezane grade	"	10.08
Fabrikacija buradi	"	0.25
Troškovi, plate činovnika i namještenika	"	8.42
Saldo sa računa otpadaka	"	0.55
Prema tome rezanje 1 kbm oblovine stoji ukupno	Din.	55.21

Ad 3). Sopstveni troškovi 1 kbm rezanog materijala f-ko pilana. Ovamo spadaju:

Sopstveni troškovi šume (Ad 1)	Din.	154.91
Rezanje na pilani (Ad 2)	"	55.21
Ukupno	Din.	210.12
Sa 61.07% iskorišćenja 1 kbm rezane četinjaste grade f-ko pilana stoji dakle	Din.	344.06

Ad 4). Sveukupni sopstveni troškovi fob t. j. f-ko utovarna luka iznose:

1 kbm rezane grade f-ko pilana (Ad 3)	Din.	344.06
Centralne režije (troškovi, plate činovnika, osiguranje, generalna amortizacija tangenta i t. d.)	"	42.—
Podvoz željeznicom do pristaništa	"	76.—
Manipulacija na pristaništu	"	18.—
Dakle 1 kbm rezane grade fob stoji ukupno	Din.	480.06

Kako su izračunati ukupni proizvodni troškovi, dobili smo kao potražnu stavku Din. 480.06. Kao protustavka dolazi srednja prodajna cijena fob preračunata na omjer prodatih sortimenata.

Tokom godine 1932. prodato je prema podacima knjigovodstva:

1) uska daska 4 m dugačka:

12 mm	.	.	.	1289	kbm
18 mm	.	.	.	1257	"
24 mm	.	.	.	1455	"
28, 33, 48	.	.	.	47	"
Svega	.	.	.	4048	kmbm

Omjer kvaliteta:

6.42%	I/III.	.	.	.	a Din. 749.—
15.38%	IV.	.	.	.	" " 456.—
78.20%	V.	.	.	.	" " 315.—

Prosječna cijena za 1 kbm uske robe, 4 m duge, iznosi dakle Din. 364.55.

Kod I. do IV. vrste variraju cijene za pojedine debljine, koje sam proračunao na prosječnu cijenu prema količini pojedinih debljina i njihovoj pojedinačnoj cijeni.

2) normalne daske 4 m dugačke:

9 mm	130	kmbm	ø	a Din. 549.60
12 mm	6250	"	"	" 497.93
18 mm	14905	"	"	" 480.85
24 mm	18350	"	"	" 468.53
28, 33, 38, 48, 58 mm	12746	"	"	" 478.65
Svega	52381	kmbm.		

Cijene:

	I/II.	III.	IV.	V.	
9 mm	1350	880	570	420	dinara
12 mm	1254	779	525	380	"
18 mm	1140	745	510	370	"
24 mm	1064	722	490	365	"
ponti	1150	750	510	365	dinara

Omjer kvaliteta:

2%	I/II. vrste
15%	III. "
28%	IV. "
55%	V. "

Poslije provedbe prosječnog računa izlazi kao prodajna cijena za 1 kbm normalne daske 4 m dugačke iznos od Din. 476.85.

3) kratka daska:

12 mm	4000	kmbm	ø	a Din. 328.—
18 mm	4200	"	"	" 316.—
24 mm	5000	"	"	" 292.—
ponti	1900	"	"	" 316.—
Svega	15100	kmbm.		

Cijene:

	I/IV.	V. klasa	
12 mm	360	280	dinara
18 mm	340	280	"
24 mm	300	280	"
ponti	340	280	dinara

Omjer kvaliteta:

60%	I/IV. vrste
40%	V. „

Prosječna prodajna cijena za 1 kbm kratke robe iznosi dakle Din. 311.23.

4) Specijalna grada:

Morali, polumorali, madrieri, polumadrieri, ba-	
stings	5.264 ø a Din. 490.—
5)	
Rezane grede raznih dimenzija	1.300 „ „ „ 360.—
6)	
Letve, letvice	2.000 „ „ „ 875.—
Ukupno prodato 80.193 kbm grade uz proračunatu prosječnu cijenu od Din. 431.73.	
Po gornjim računima iznosi gubitak po 1 kbm	
rezane grada u poslovnoj godini 1932. . .	Din. 480.06
	„ 431.73
	Din. 48.33

ili ukupno za cijelu poslovnu godinu Din. 3,875.727.—.

Ovako dakle izgleda kod manje više svih drvnih industrija slika poslovanja u godini 1932., a i godina 1933. nije od nje znatno bolja. Držim, da nema ni jedne drvne vеleindustrije za mekano drvo, koja bi se mogla pohvaliti sa aktivnim poslovanjem u zadnjim 2 godinama. Dokaz za to je obustava pogona kod mnogih drvnih industrija i redukcija produkcije kod preostalih, koje su izračunale, da ih slabije pasivno poslovanje stoji još uviјek manje, nego mrtva režija posvemašnjeg obustavljanja pogona. U novoj poslovnoj godini ima izgleda u porast tržnih cijena mekane grada, te jedina mogućnost dalnjeg industrijskog prosperiteta leži u energičnom sniženju pojedinih stavaka sopstvene režije. Paralelno s time moralo bi ići i sniženje cijena drvetu panju i, što je još važnije, primjena stvarnih razmjera tehničkog drveta prema gorivom i trulom sa strane mjerodavnih faktora kao predstavnika vlasnika šume.

Résumé. Réplique à l'article d'intitulation semblable, paru ici-même, p. 57—65.

Ing. JOSIP P. RADIŠIĆ (SPLIT):

RAČUNANJE PROCENTA PRIRASTA POMOĆU PROCENTNIH KRIVIH

(CALCUL DU TAUX DE L' ACCROISSEMENT À L'AIDE
DES COURBES)

Po sadanjem stanju nauke za računanje procenta prirasta smatra se najtačnijom formula pok. ruskog profesora Georgija Turskog.¹ Ona glasi:

$$p = \frac{100}{n} l\left(\frac{M}{m}\right) = \frac{100}{n} (l M - l m) = \frac{100}{n} \left(\frac{\lg M - \lg m}{\lg e} \right)$$

Ako uporedimo rezultate dobivene po ovoj formuli sa rezultatima dobivenim po formulama Preslera i Leibnizza, vidimo da vrednosti po Turskom stoje po sredini, naime da su rezultati po Presleru uvek manji, a oni po Leibnizu uvek veći od vrednosti procenata po Turskom. Međutim procenti po Presleru bliži su onima po Turskom, nego procenti po Leibnizu; otuda se izvodi zaključak, da je Preslerova formula tačnija od Leibnitzove, koja po rečima prof. A. I. Šenšina ima sada u šumarstvu samo istorijski značaj.²

Ma da po formuli Turskog dobijamo tačne rezultate, ipak se ona malo upotrebljava. Računanje po njoj je dosta nezgodno zbog potrebe logaritmovanja; zbog toga se u glavnom u praksi procenti prirasta računaju po Preslerovoj formuli:

$$p = \frac{200}{n} \cdot \frac{M - m}{M + m}$$

koja je za rad vrlo zgodna i laka.

Kod malih procenata odstupanja su Preslerove formule od formule Turskog mala, ali kod većih procenata odstupanja su velika, te po Presleru dobijamo uvek preniske rezultate.

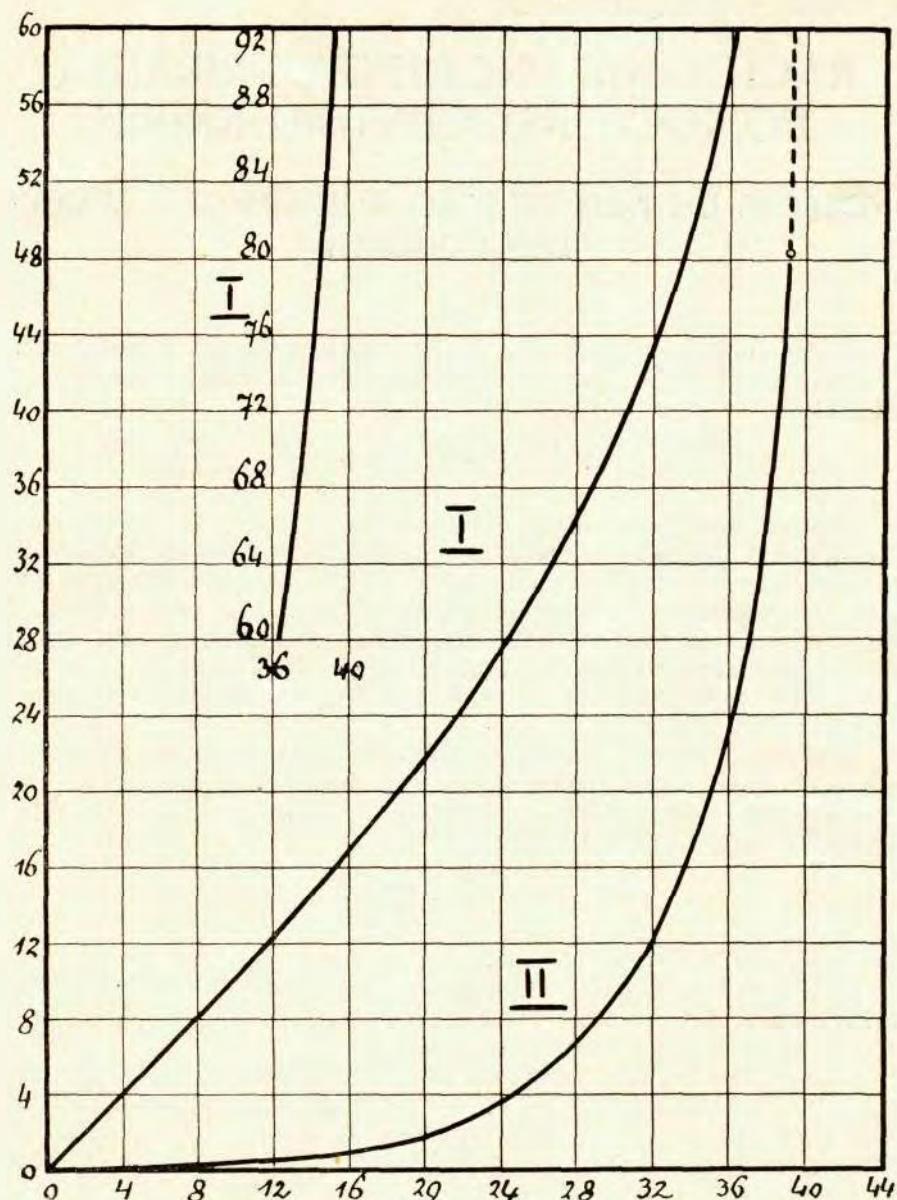
Cilj je moj bio da na jednostavan način postignem istu tačnost kao po formuli Turskog, a služeći se i dalje formulom Preslera. Ako sa p_1 predstavimo procenat sračunat po Presleru, a sa Δ odstupanje (apsolutnu pogrešnost) od procenata po Turskom, uvezši u obzir da je procenat po Presleru uvek manji od onog po Turskom, imamo da je:

$$p = p_1 + \Delta$$

t. j. procenat prirasta po Turskom dobijamo, ako stvarno određenom procentu prirasta po Presleru dodamo odgovarajuće Δ .

¹ Protivno jedno mišljenje vidi u časopisu »Forstwissenschaftliches Centralblatt« od god. 1927., str. 555—560. — Uredn.

² I u pogledu ovih navoda vidi spom. članak u »Forstw. Centr.«. Sravnji također Šenšin: Uredjenje šuma, Beograd 1934, str. 20—24. — Uredn.

Uzevši iz raznih analiza stabala procente po Presleru i Turskom nacrtao sam dve krive: procentnu krivu I nanoseći na x-ovinu procente po Presleru, a na y-ovinu njima odgovarajuće procente po Turskom; zatim procentnu krivu II nanoseći na x-ovinu procente po Presleru, a na y-ovinu njima odgovarajuće Δ (odstupanje od procenta po Turskom). Vidi to na priloženom dijagramu.

Ako se pri radu dobije po Presleru 21%, po krivoj I tom procentu odgovara 23,3% po Turskom. Po krivoj II procentu 21 odgovara 2,3, odakle po formuli $p = p_1 + \Delta = 21 + 2,3 = 23,3\%$.

% po Presleru	% po G. Turskom*	% po Presleru	% po G. Turskom*
0,5	0,5	20,25	22,24
1,0	1,0	20,5	22,6
1,5	1,52	20,75	22,925
2,0	2,03	21,0	23,3
2,5	2,54	21,25	23,6
3,0	3,05	21,5	24,0
3,5	3,567	21,75	24,3
4,0	4,08	22,0	24,7
4,5	4,585	22,25	25,04
5,0	5,09	22,5	25,425
5,5	5,595	22,75	25,765
6,0	6,12	23,0	26,15
6,5	6,62	23,25	26,525
7,0	7,125	23,5	26,925
7,5	7,64	23,75	27,265
8,0	8,155	24,0	27,675
8,5	8,665	24,25	28,05
9,0	9,17	24,5	28,47
9,5	9,7	24,75	28,85
10,0	10,2	25,0	29,27
10,5	10,75	25,25	29,65
11,0	11,3	25,5	30,1
11,5	11,83	25,75	30,5
12,0	12,4	26,0	30,95
12,5	12,94	26,25	31,4
13,0	13,5	26,5	31,825
13,5	14,08	26,75	32,275
14,0	14,63	27,0	32,75
14,5	15,2	27,25	33,175
15,0	15,78	27,5	33,675
15,5	16,36	27,75	34,175
16,0	16,95	28,0	34,65
16,5	17,53	28,25	35,125
17,0	18,115	28,5	35,65
17,5	18,715	28,75	36,15
18,0	19,335	29,0	36,7
18,5	19,98	29,25	37,2
19,0	20,6	29,5	37,8
19,5	21,25	29,75	38,325
20,0	21,9	30,0	38,9

Teorijski bi rad po obim krivama morao dati iste rezultate, ali zbog nemogućnosti tačnog nanošenja koordinata rezultat po jednoj krivoj ponegde se malo razlikuje od rezultata po drugoj krivoj. Na pr. za 30% po Presleru dobijamo po krivoj I 38,95%, po krivoj II 38,85%. Kako se vidi, razlike su male.

* t. j. aritmetičke sredine rezultata po krivoj I i krivoj II.

Ja sam uzeo procente po Presleru i to od 0%—20% sa medusobnom razlikom 0,5 t. j. 0,5, 1,0, 1,5 itd., a od 20%—30% sa medusobnom razlikom 0,25 t. j. 20,25, 20,5, 20,75, 21,0 itd. Za svaki od njih očitao sam odgovarajući procenat po krivoj I i krivoj II, koje sam prethodno nacrtao u razmeri 1 cm = 1%. Iza toga sam sračunao aritmetičke sredine rezultata po obim krvim linijama, te tako sastavio tablicu za računanje procenata po Turskom (vidi priloženu tablicu).

Ako se na pr. izračuna po Presleru 20%, vidi se odmah iz tablice da tom procentu odgovara 21,9% po G. Turskom. U slučaju kada se u radu dobije po Presleru na pr. 28,4%, uzima se iz tablice onaj procenat, koji je njemu najbliži, te se računa procenat po Turskom iz odnosa:

$$28,5 : 35,65 = 28,4 : x$$

$$x = \frac{35,65 \cdot 28,4}{28,5} = 35,52 \%$$

što se logaritmarom dade vrlo brzo sračunati.

Kod velikih procenata ne dobijaju se pomoću ove tablice sasvim isti rezultati kao po formuli Turskog. Ipak su oni daleko tačniji od vrednosti, koje se dobiju radeći sa samom Preslerovom formulom, a sem toga računaju se brzo i bez upotrebe logaritama.

Résumé. L'auteur adapte les résultats du calcul des taux de l'accroissement d'après la formule de Pressler à ceux d'après la formule de Tursky. Voir cette formule dans le »Forstwissenschaftliches Centralblatt« 1927, p. 555—560.

SAOPĆENJA

NAŠE ŠUMARSTVO PRED BANSKIM VIJEĆEM U ZAGREBU.*

Glavni povod mojoj odluci, da govorim prigodom ove proračunske debate, jeste naše šumarstvo i naše šume.

Gospodin ban završujući svoj ekspoze zaželio je, da u našem razlaganju budemo »bezobzirno otvoreni, ali i stvarni«. Rekao je, da će on i njegovi saradnici uvažiti »sve ono što može biti od istinske koristi za napredak naše banovine«.

Gospodine bane! Slobodan sam poslužiti se s pravom, koje ste nam dali. Nastojat ću da budem kratak, koliko mogu. Ali ono, što mi kao šumaru pritiše dušu, to ne mogu prešutjeti, iako znam, da zalazim na terrain djelomice i vrlo delikatne náravi;

* Gosp. Ing. Petar Rohr, član upravnog odbora Jugosl. šum. udruženja, održao je (kao banski vijećnik za srez Našice) prigodom ovogodišnjeg zasjedanja Banskog vijeća u Zagrebu oduži govor o privrednim pitanjima i potrebama uopće, a napose i s obzirom na šumarstvo. Priopćujemo iz toga govora onaj dio, koji govorí o našem šumarstvu.

delikatne zato, što treba da se dotaknem i pitanja, koja strogog uzevši možda i ne spadaju pod moć Vaše odluke. Našemu šumarstvu ne cvatu ruže! Ja se bojim da smo zatečeni ondje, gdje smo mi šumari strahovali da ćemo se jednoga nesretnoga dana naći. Neznam, da li ću opravdano reći, da je naše šumsko gospodarstvo djelomice premašilo, stradalio i svršilo.

Početi ću sa našim najvrednijim ekonomskim jedinicama, sa našim imovnim općinama. One su prve, koje ne mogu dalje. Iz Vašega ekspozea izlazi, g. bane, da su Vam te prilike poznate. Vi i Vaši saradnici to znadete. No smatram, da bih se ogriješio o svoju savjest, ako to pitanje sada, kad je riječ o tome već pala, kada je to pitanje spomenuto i iz redova banskih vijećnika, ne bih potegnuo i pred ovaj forum, onako kako ga gledam kao čovjek, koji se posvetio tome lijepom, a ipak nesretnom šumarskom zvanju.

Ja to govorim i zato, da bi moji drugovi banski vijećnici vidjeli, kamo vode griješi, koji se čine na našim šumama. Neću tražiti grijesnike, jer to ne spada ovamo; ostati ću samo kod onih žalosnih konstatacija, koje se danas više na žalost ne mogu nezapaženo ustraniti.

Meni je nedavno dopao ruku jedan akt, koji najbolje ilustrira tu žalosnu činjenicu. To je zaključak glavne skupštine jedne imovne općine. Tiče se Otočke imovne općine, koja se odriće ne samo svojih (preko 100.000 jut.) šuma, ili bolje sada još samo šumske površine, te moli državu, da primi te šume u svoje vlasništvo, nego se odriće za sve vijeće vjekova i samoga pašarenja i drvarenja na tim površinama. To je strašna pojava! To je najstrašnija pojava, koja je mogla da dode! Najstrašnije je to svjedočanstvo protiv svih onih, koji neshvaćajući važnost šumskog pitanja ne uvijdeš i sve zle posljedice svoga neshvaćanja. Ta imovna općina duguje nekaj 27 milijuna dinara. Od toga cca $6\frac{1}{2}$ milijuna dinara otpada na dug za plaće i penzije šumarskom osoblju, a dvostruko toliko za poreze i druge obaveze. Kamo vodi neplaćanje lugarskih prinadležnosti?! Od čega taj lugar može da živi?!

Ne želim, razumije se, nikoga osumnjičiti ili povrijediti, ali postavljam to pitanje, jer se nameće samo od sebe. Mislim da se ne varam, da je baš kod te imovne općine bilo uвijek najviše tužba i žalba na šumarsko osoblje, da je prestrogo, da onemogućuje uživanje šuma po pravoužitnicima, a jednako da je bilo i tužba protiv nepravednosti radi šumskih šteta i koza. Autoritet šumarskih vlasti i organa stalno je bio potiskivan, a 100.000 jut. šume bilo je stalno međdanište političko-stranačkih borba i najpogubnije demagogije. Šuma je plaćala harač za postignuće momentanih uspjeha. Posljedice sve te strašne igre vide se danas. Nije čovjek trebao da ima šumarsko oko, pa da zapazi vozeći se iz Senja preko Vratnika, kako se na primorjskoj strani pošumljavanjem pobija onaj tužni Kraš, kako se otimlje surom kamenu stopa po stopa, a uz cijenu ogromnog truda i najvećih materijalnih žrtava, dok se istodobno na protivnoj strani, iza Vratnika, sa najvećom ravnodušnosti stvara Kraš.

Sjekira i koza, u atmosferi najžešće demagogije i nastojanja za sticanjem ličnoga autoriteta, učinile su u svojoj neobuzdanosti najveće zlo. Molim, da me se ne shvati krivo. Ja znam da ocijenim važnost koze za one krajeve. Ja je nikako ne podcenjujem. Zato i govorim o bezgraničnoj neobuzdanosti. Ali je sjekira i koza isto što i vatra i voda — dobar sluga, ali loši gospodar. Ranijom jednom zgodom prikazao sam, kako je u traženju kompromisnog nekog rješenja između koze i šume pronađena u Švicarskoj jedna vrst koze, koja — ne brsti. Dovedena je k nama, pa je ipak brstila. Brstila je očevidno zato, što je gladna napustila štalu. Ta i čovjek bi jeo i samo lišće, kada ga pritisne glad!

Zakon o šumama, koji je konačno donešen kao jedinstven za cijelu državu, bio kakav bio, ipak je toliko dobar, da se po njem može dobro raditi. Napose je tim zakonom zagarantovana svaka zaštita našim šumama. No tek što je taj zakon, koji je

jednim vrlo elastičnim paragrafom riješio i vrlo delikatno kozje pitanje, stupio na snagu, podvrgnut je uskoro izmjenama, baš radi toga nesretnoga kozjeg paragrata.

Slabe ekonomske prilike I. i II. Banske imovne općine poznate su već odavna. No čuje se eto već i za Gjurgjevačku imovnu općinu da stradava. Pa čak i Brodska imovna općina, najbogatija zemljoradnička imovinska jedinica, dospela je nedavno skoro pod sekvestar.

I sve se to, gospodo, dogada u vrijeme, kad se provodi ekspropriacija privatnog šumskog posjeda. Ili ne valja jedno ili drugo.

Govoreći o tome pitanju treba da kažem i ono, što obično nije poznato široj javnosti. Dozvolite mi da se malo s time pozabavim.

U svakom šumskom gospodarstvu postoji pojam šumske glavnice i kamata, t. j. vrijednosti šume (drvne mase) kao temeljne glavnice i vrijednosti prirasta, koji godi-mice pridolazi. Temeljna glavnica ne smije se potrošiti, te se zato i zove nepotrošiva glavnica. To je kapital, koji pripada svim generacijama, te se kao takav ima netaknut ostaviti u naslijede generacijama, koje dolaze iza nas. To je kapital, koji mi — kao i oni ispred nas i oni iza nas — tek uživati smijemo, ali ga ne smijemo ni mi ni svi oni, koji iza nas dolaze, potrošiti. Uživanje te nepotrošive glavnice ograničeno je stoga u okvir kamata, dakle prirasta, koji ta glavnica godišnje ili periodski odbacuje. I tu smo zgriješili. Dirnuli smo u tu nepotrošivu glavnicu. Pretvorili se dio te nepotrošive glavnice u novac, a može za to da nastupi i opravdani razlog, to se taj novac ne smije trošiti, nego samo njegovi kamati. Glavnica se ima osigurati da u svakom slučaju ostane netaknuta.

Brodska imovna općina imala je prije rata takav jedan kapital u novcu. Bilo ga je na 36 milijuna zlatnih kruna. Za jedan dio toga novca kupljeno je nekoliko stotina jutara zemljišta, a veći dio toga kapitala uložen je u vrijednosne papire. Kako je vrijednosni papir sam po sebi izrazito sredstvo burzovne spekulacije, koje kao takovo podliježe svim opasnostima gubitka, to je na nesreću taj novac, k tome još i po ratnom zajmu, izgubljen sav. Da je kojom srećom za sav novac povećan zemljišni posjed te imovne općine ili da je uložen u bilo koji drugi nepokretni realitet, bio bi spašen sav ili možda, prema današnjim prilikama, bar u nekoj smanjenoj vrijednosti.

Dižu se prigovori i tome načinu osiguranja nepotrošivih glavnica, no ako takav prigovor može i da važi, to je ipak sigurno, da nebi bio nikada izgubljen sav novac, nego tek u toliko, koliko bi se povremeno umanjila vrijednost kupljenih nekretnina. I zemlja i zgrada može naravski da izgubi na vrijednosti, ali je ipak vrijedna uvijek.

Ja sve to ovdje spominjem, da istaknem važnost tih pitanja. Znam, da se to ne može ovdje riješiti. No to su sve pitanja, koja traže hitno i radikalno sredenje, kako bi se spasilo barem ono, što se da još spasiti. Sanacija svih tih pitanja goruća je nužda. Učiniti ćete, gosp. bane, djelo neprolazne vrijednosti, ako Vašoj inicijativi uspije, da se ti veliki šumski objekti spase na korist onoga naroda, čiji su oni vlasništvo. Ima načina za to, a imamo valida i ljudi, koji imaju i razumijevanja i srca za to. Treba samo dobro odabrati.

Sve što sam rekao ovdje za imovne općine, vrijedi u izvjesnom obliku i za jedan znatan dio naših zemljišnih zajednica. I tu je zatajio autoritet vlasti, čemu se ima pripisati mnoga nedraća. Šumarstva, gospodo, bez zaštite vlasti nema i ne može biti. Čuli smo od banskoga vijećnika za srez donjo-miholjački, da zemljišne zajednice toga sreza, kojih ima oko 20, duguju na porezima preko 2 milijuna dinara. Ja mogu da kažem, da zemljišne zajednice u srezu našičkom duguju s istoga naslova oko 700.000 dinara. Kako će se danas taj dug namiriti? Ti dugovi, gospodo, ne potječu ali samo od danas. Oni ne potječu ni od jučer ni od prekjučer, nego još iz vremena, kada je mogućnost plaćanja postojala. Potječu iz vremena, kada se za jednu kravu plaćalo po nekoliko hiljada dinara; iz vremena, kada je jedna krmača stajala, koliko

se danas plaća za kravu. No u to doba ne samo da se porez nije plaćao, nego se on u često slučajeva nije ni utjerivao.

Pod pritiskom tih dugova ovlaštenici zemljišnih zajednica mnogo trpe. Oni se danas ne griju svojim drvima, oni danas ne kuhaju jelo sa drvima iz svojih šuma, jer su im poreske vlasti zaplijenile sve etate. Kako su zemljišne zajednice tijela, koja prema poreskim vlastima solidarno snose odgovornost, došlo je do toga, da ni oni ovlaštenici, koji su dobri platci, koji su svojim alikvotnim dužnostima udovoljili, a takovih je oko 60%, ne mogu dobiti svoja drva. Poznato je međutim, da se onih 40%, koji svojim dužnostima nisu udovoljili, rekrutiraju baš iz redova onih, koji te svoje zemljišne zajednice najviše eksplatišu. To su u glavnom baš oni, koji se i danas — usprkos svih zabrana — ipak koriste drvetom iz tih šuma i to ne za potrebe svoga doma, nego i nedozvoljenom prodajom drveta, koje si nasilno prisvajaju. Izgleda kao da je vlast prema svima nemoćna.

Nastaje ne samo pitanje, da li je to pravo, nego i da li je to dobro. Dobro sigurno nije, jer konačno će prestati da plaća i onaj, koji je do sada plaćao. Bilo bi stoga uputno, da se unatoč toga, što je zemljišna zajednica jedno tijelo, omogući ipak i drvarenje i pašarenje onima, koji su svoj dio uplatili. Onima pak, koji toj dužnosti nisu udovoljili, neka se drvo neda, već neka se taj dio drva proda i namiri iz toga dužni porez. To je sankcija, koja bi imala uspjeha. U protivnom slučaju poreska vlast neće moći da namiri svoju tražbinu, a šuma će ipak sve više nestajati.

Zaplijenjena je i gotovina tih zemljišnih zajednica, koja se nalazi pohranjena kod općina, a naplaćivana je sa naslova pašarine. Kako se iz tih novaca uzdržaje rasplodna stoka tih zemljišnih zajednica, to je i prehrana njihova došla u kritični položaj. Zar se ne bi mogao dozvoliti barem novac, iz koga bi se ta stoka prehranjivala? Gospodine bane! Ja Vas molim, da se tim pitanjima najhitnije pozabavi kr. banska uprava. Molim Vas u ime onih, koji do sada nisu uskratili upлатu svojih obveza.

Vratit ću se još malo na pitanje pošumljivanja, napose na pitanje pošumljivanja Kraša. Pitanju pošumljivanja uopće treba da se posveti najveća pažnja. Kr. Banska uprava skućenim svojim sretstvima vodi o tome računa. Ja to sa priznanjem ističem, iako je svota predviđena banovinskim budžetima malena.

Vraćam se na ovaj predmet potaknut onim, što je ovdje rekao banski vijećnik g. Miškulin, koji je prikazao, kako je jednom nadlugaru, koji je zabranio pristup na jedan dio kraškog terena, uspjelo da se na cca 600 jutara sama od sebe podigne lijepa šumica. Ako je to zbilja tako, onda ja, iako dottične prilike ne poznam, najtoplje zagovaram njegovu molbu, da se taj nadlugar nagradi. Mogu da vjerujem, da je tako, jer znam, da su šumari oduvijek zagovarali i takav način podizanja šuma na Krašu. A da se tako može provesti mnogo, uvjeren sam po onome, što sam i sam imao prilike da vidim.

Samo neka se ne dogodi ono, što znam da se već i dogadalo, t. j. da je tako podignuta šuma konačno i opet pala žrtvom koze, jer je naravno da u tako uščuvanim zabranama ima u izobilju trave i listinca. Šuma treba mira, mira i opet mira; mira od koze, mira od paše, mira od sjekire i od politike.

Pala je ovdje riječ i o individualnoj diobi šuma zemljišnih zajednica. Ima mnogo stručnih i gospodarskih razloga, koji govore načelno protiv takove diobe. Kao šumar ja sam protivan takovim eksperimentima. Šuma, pored važnosti lokalne naravi, ima i mnogo važnosti za našu opću trgovinsku politiku u odnosu sa inostranstvom. Država ima mnogo interesa na tome, da joj šuma daje produkte, koji će se moći smjestiti u inostranstvu. O tome ovisi aktivnost naše vanjske trgovачke bilanse.

Poznato je nadalje, da šuma u što većim kompleksima bolje udovoljava svojoj zadaći. Zato neka se pitanje individualne diobe šuma zemljišnih zajednica podvrgne strožoj

ocjeni, jer u doba, kada se pitanje zadrugarstva postavlja kao temelj budućem našem (naročito seoskom) ekonomskom životu, nemoguće je baš kod šumskog gospodarstva, koje je u prvom redu vezano na što veće površine, udariti protivnim smjerom.

Ing. P. Rohr.

IZ SKORAŠNJE PROŠLOSTI.

»Il y a cinquante ans« — »prije 50 godina« ovo je naslov kratkih člančića u francuskoj »Revue des Eaux et Forêts«.

Skoro svaki broj toga časopisa donosi nekoliko redaka (stranicu ili dvije), kojih je zadatak potisjetiti čitaoca na daleku, često već zaboravljenu prošlost francuskog šumarstva.

Možda ne bi bilo zgorega, da se slična rubrika uvede i kod nas. Mislim, da bi se našlo materijala i za 50-godišnje uspomene, a moglo bi se započeti i sa »skraćenim rokom«: 25, 20, 15 i t. d. godina. U potonjem slučaju i sam naslov bilježaka bio bi skromniji: »prije 25 godina«, »prije 20...«, »prije 15...«, »prije 10 godina«. Rok od 15 godina imao bi tu prednost, što bi se time započelo sa uspomenama na dogadaje koji su uslijedili odmah nakon ujedinjenja. Mnogima će se učiniti kratkom ta perioda, ona još ne spada u »istoriju«. S druge strane danas u doba sveopće užurbanosti i grozničavog tempa u razvoju političkih i privrednih dogadaja pretstavlja često i 15 godina jednu završenu i izgradenu fazu u životu jedne nacije. Šumarstvo je po prirodi stvari konzervativnije i tromije od mnogih drugih grana privrede. Pogotovo se ne može reći za naše šumarstvo, da smo mnogo toga posvršavali, da smo puno izgradili. Zato bi osvrt na prilike od prije 15 godina imao drugo značenje: imao bi pokazati, kako su još uvijek aktuelne i neodgodive potrebe, koje su se istakle odmahiza ujedinjenja, a ističu se još i danas.

Narednim je retcima svrha, da probude niz uspomena u svima, koji su još prije 15 godina počeli sa radom »na dobro naše proširene otadžbine, da naše šume zaista budu neiscrpivo vrelo blagodati našem narodu«.¹ Oni imaju da podsjetite na doba poleta, samopouzdanja, nade i vjere, na doba kad još nije bila izgovorena fraza puna skepse i gorčine »glas vapijućeg u pustinji«.

S druge strane možda će ovi retci biti od izvjesnog interesa i za mladu generaciju, koja je došla kasnije, pa i za naše najmlade drugove, kojih se rad započinje sada, kad je potreba akcije i reorganizacije još očiglednija, a sredstava i mogućnosti za to — još manje.

2. februara 1919. godine održana je skupština šumara iz Bosne i Hercegovine. Stenografski zapisnik skupštine potaknuo me je na ovu noticu.

»Svaki od nas, koji iskreno osjeća i pošteno misli — rekao je na toj skupštini njezin potpredsjednik Dr. Zubović — morao je sebi postaviti pitanje: koje su njegove društvene dužnosti u ovome prevratu? Svaki domaći i stranac, Srbin, Hrvat i Slovenc, svaki Sloven i svaki čovjek bez razlike vjere i narodnosti morao je sebi postaviti to pitanje.

Naš pokret nije dakle ni klasični ni lični, on je stručni i socijalni. Kao takav on je opravдан i potreban. Opravdan zato, jer mi prvi imamo da reknemo svoju stručnu riječ u stručnim stvarima, potreban zato, jer naša vlada ne može da riješi sama naša stručna pitanja.

Kao korelat državnog i narodnog jedinstva moramo istaknuti privredno jedinstvo, zato i šumarska privredna grana mora biti jedinstvena za svu državu. Zajedničko ministarstvo već je usvojilo taj princip. To jedinstvo je za sada samo na papiru i trebaće dugo vremena, dok se provede u djelo.«

¹ Govor g. Drnića na šumarskoj skupštini u Sarajevu 2. II. 1919.

»Naša je prva zadaća — rekao je na istoj skupštini g. ing. Navratil — da se već postojeće gospodarstvene osnove za iskoriščavanje šuma temeljito revidiraju. Spomenuvši dalje, da je bilo 2 načina iskoriščavanja šuma (vlastita režija i dugoročni ugovori), govornik nastavlja:

»Jedan i drugi način prouzrokovao je devastaciju cijelih šumskih predjela, pošto se ni u jednom slučaju nije posvećivalo dovoljno pažnje pomladivanju i uzgoju budućih sastojina.

Velike neprekidne površine lišene su na ovaj način šumskog zastora i zarašle su u kratko vrijeme gustim korovom, iz kojega su samo pojedine biljke mogле izniknuti i izrasti.

Dok se ove stare greške opet poprave, trebaće više decenija, a kulturni troškovi iznosiće deset puta više, nego da se je pošumljivalo odmah iza sječe. Ovi će poslovi iziskivati veći broj personala, koji bi bio dodijeljen izvjestitelju za uređivanje šuma«.

»Od velike je važnosti pri radu u vlastitoj režiji — rekao je iza toga g. savi. Fridrich — da osoblje, koje je dodijeljeno šumarijama, bude kvalifikovano i pouzdano. Stoga treba ovakovo osoblje prema njegovu radu dostoјno i nagraditi«.

Naročitu je pažnju posvetila skupština pitanju dugoročnih ugovora naglašavajući, da će šumari težiti potpunoj ekonomskoj neovisnosti, bez koje je i »politička sloboda iluzorna«.

»Mi ne smijemo da priznamo privrednih stanja, stvorenih od jedne tudinske i nelegitimne vlade, koja je sve krajeve, u kojima živi narod Srba, Hrvata i Slovenaca, smatrala svojom kolonijom favorizujući svoje ljude«.

»Treba sačuvati ono što imamo, i ne sklapati nikakve nove ugovore sa privatnim poduzećima ni domaćim ni stranim. Proglasiti odmah spornima sve ugovore, koji postoje sa privatnim poduzećima. Tražiti internacionalno, da se ne priznaju ti ugovori, jer su sklopljeni ili sa faktorima, koje nije naš narod priznavao, ili pod silu, koristeći se našom ovisnošću.«²

Ing. A. Panov.

IZ UDRUŽENJA

Dr. Jovan Zubović (Baњaluka):

О СЕРВИТУТИМА И КОЛОНИЗАЦИЈИ.*

Сервитут са колонизацијом у државним шумама на територију Врбаске бановине чине врло тешко и сложено питање, управо друштвени проблем који нити се да лако решити нити се може даље одгађати. У чем је тај проблем? — На катастарској површини од 707.000 ха. државних шума и 105.000 ха. државних паšњака имају или мисле да имају скоро неограничено право дрварења, паше и насељавања око 150.000 тежачких домаћина са близу 1.000.000 душа, са 498.000 комада крупне стоке и 940.000 комада ситне стоке. И они то право и дефакто врше и то, изузевши државне шуме урезу Дворском и у неколико Бихаћком у површини од 13.400 ха, у главном нерегулисани и по мишљењу шумарских стручњака мимо закона и против одредаба о управљању са државним шумама, а по њиховом мишљењу по природном и оби-

² »Organizacija i uredenje šumarstva u kraljevstvu S.H.S« — iz referata inž. Dr. Zubovića na skupštini od 2. II. 1919.

* Предавање одржано на I. ред. год. главној скупштини подружнице Ј. Ш. У. у Бањој Луци.

чајном праву које им не може нико ускратити. И они који су осуђени да управљају са државним шумама воде стално спорове са народом: пред својом вишом стручном управом, пред политичким и судским властима, па и пред народним представништвом. Спорови се свршавају са промјенљивом срећом, али у већини случајева народ по-бjeђuje. Међутим парница једнако траје кроз деценије и генерације и никада јој нема краја. У сталном том парничењу троши се необично много снага и срестава и овај велики спор велика је сметња сваком напретку шумарства, па и напретку пољопривреде и народне привреде уопште. Крајње пријеме би било да се ово мучно стање олакша и учини сношљивим, а међу првима смо, који треба да траже излаз, ми стручни шумари.

Да се ма које стање поправи и лијечи, треба га најpriје познавати: какво је? како је дошло до тог стања? које га силе и узроци подржавају? Дали би се могле провоцирати какве промјене? Како и са којим изгледом на успјех? Према томе треба најpriје да добро упознамо и читаво питање сервитута и колонизације у садашњости и прошлости, па истом послије тога да тражимо ријешење или олакшање садашњег тешког стања.

Ево анализе садашњег стања у крупним потезима:

1. Дрварење. Народ треба много дрвета за отрјев и грађу, у планинским крајевима налосе цјепког дрвета, укупно са продајом по 16—20 м³ на сваки дом годишње. То значи за читаву Бановину око 2 500.000 до 3,000.000 м³ дрвета, које се највише потеже из државних шума. Дрво треба да је близу путева и да се може добити лако и без велике интервенције шумских органа; цјепко дрво да се може изабирати насијецањем стабала и да се смије цијепати у даску од 1 м. дужине. — Позитивни прописи траже, да се дрво прелиминације у границама могућег етата и да се издаје уредним пребирањем шума. Израђено дрво морало би се чекићати па истом онда извозити из шуме. Истраживање цјепљивости и цијепања даске од 1 м. забрањено је. — Фактично је стање овако. Дрвета близу путева нема, нити се путеви праве, а ближе шуме око путева су девастиране или превише кориштене, па се не би више смјело сјећи у њима; на неким мјестима све су сервитутне шуме у таком стању. Прелиминари за сјечу у сервитутним шумама тешко се састављају и шумски органи не подају увијек на време и по споразуму са народом сервитутно дрво. И чекићање дрвета не врши се увијек правовремено и тешко га је провести, јер је много тога дрвета и јер би се покрало. Књижење сервитутног дрвета врши се при чекићању и то врло површино, тако да подаци тога књижења нису од нарочите вриједности. Народ све шумске прописе, који се често врше и са злоупотребама, не може или не ће да разумије и схваћа их као терор одозго коме се не може покоравати. Ствар је у толико тешко што је становништво врло осиромашило, па јагми да посијече што му је најближе. Посљедица је да се шуме око путева сијеку неовлаштено и потпуно девастирају; удаљене шуме обично су поштећене, ако у њима нема цјепког дрвета, иначе је у четињастим шумама скоро свако друго стабло оштећено истраживањем цјепљивости. Потајно се још увијек цијепа даска од 1 м. дужине, ма да је то посве неекономски и по позитивним прописима забрањено. — На све непрегледне штете које од оваког рада настају шумски органи одговарају стереотилним ударањем знакова ш. кб. и безбројним пријавама док им не пестане тисканица или док се не сморе и не деморалишу, а политичке и судске власти кад ослобађају кад доносе пресуде које се обично не извршују и чекају на амнистију; на учестане инревенције срески начелници одговарају да су затвори премалени и да немају кредита за исхрану осуђених.

2. Паша. У нас скоро и нема сточарства са исхраном у стајама. У Врбаској бановини има свега 157.000 ха слабих ливада а пашњака свега 141.000 ха и то запуштених и врло слабог квалитета. Шумска паша и брст резервна су сточна храна у такмј приликама. Народ тражи што више паше по шумама и прави пропланке, буни се против забрана и нерадо шаље одраслог чобана уз стоку, а ради све чешће диобе

и не може да шаље. — Шумска привреда са пребирним сјечама посве а иначе за пријеме подмлађивања недопушта паше; у културама паша је апсолутно забрањена. Фактично се забрана паше ограничује код нас на шумске културе и брањевине у уговорним подручјима где је шума неурдним сјечама разријеђена испод 0.4obraста. Та забрана уз помоћ чувара и ограда доста и успјева у уговорним подручјима; иначе, у сервитутним шумама и у свима сјечама стоци на дохвату, једном разријеђене и девастиране шуме не могу се више опоравити због паше, нити ту пашу ко брани и може убранити.

3. Насељавање. Од 2,093.354 ха укупне површине Врбаске бановине иде само 728.621 ха на њиве, 24.797 ха на вртove и воћњаке и 234 ха на винограде, укупно ја земље за обрађивање 753.652 ха или око $\frac{3}{4}$ ха на сваку главу тежачкој становништва. То је и апсолутно ниска цифра, а поготову при конкретном квалитету земље и културном нивоу; и према томе Врбаска бановина спада у насељеније крајеве у нашој држави, а релативно узвиши и у врло густо насељене крајеве свијета. Како су индустрија а и друге привредне гране у Врбаској бановини у назадовању, а како је у исто вријеме ту најјачи пораст становништва у држави, лако је разумјети глад за земљом. Та глад вијековима и деценијама смањује ареал шумског земљишта, али је ареал уза све то још увијек релативно голем те износи по катастру 992.210 ха. Тежаку треба много релативног шумског земљишта да га претвори у њиве а и апсолутно шумско земљиште употребљује за пашу за воћњаке, за арондацију посједа и за приватне шуме. Увођењем у живот закона о шумама била је свака колонизација на државном шумском земљишту обустављена. § 6 тога Закона прописује: „Шуме које постоје морају се одржати“, а само је изузетно и у јавном интересу допуштено по § 7 крчење шума. Колонизација није правилно вршена ни прије увођења у живот Закона о шумама. Свијет међутим једнако крчи и узурпира државне земље уништујући упоредо и немилице државне шуме које су му на путу. И на то стање одговарали су шумски органи само безбројним пријавама, али са истим успјехом као и кад су пријављивали самовољне сјече. Прије годину дана прешло се од невоље и на дијељење и давање у закуп државног земљишта по овлаштењу које је дано г. Министру шума и рудника финансијским законом за 1933/34 годину. Послови дијељења напредовали су и даље слабо јер су и објективно тешки и јер су нови па је стручни персонал невјешт у извођењу, а уз то оптерећен сувише редовним должностима. Од времена диобе по споменутом финансијском закону узурпирање државног земљишта нешто је јењало, али се још увијек шири и одржаје нелегалним путем стечени посјед који је „ни парски, ни спахијски ни Давидов“. Преостало државно земљиште толико је испрецијсано и ишарано крчевинама и узурпацијама да га је скоро немогуће уредно ограничавати, држати у евиденцији и уредно господарити с њиме. Ствар је у толико тежа што је државни катастар мање поуздан и без добре евиденције о промјенама, што ограничавање државног посједа није од почетка правилно извршено, што су смеђене границе посве пропале, а има крајева који никад нису ни ограничавани.

Напријед изложено стање резултат је историјског развијатка и живих друштвених сила на нашем територију. Кад су наша племена насељила у средњем вијеку ове крајеве окупирала су себи земље по потреби; паша и шума изгледа да су биле гаједничка својина појединих жупа или кнежина, а сјекло се, пасло и крчило слободно како је коме требало. Шуме шта више у прво вријеме нису биле подијељене ни између појединих жупа, јер су жупе граничиле са шумама као да су то воде или друге природне границе. Приватног шумског посједа било је само између насеља и око насеља. Под турском управом прилике се нису битно измјениле; промјенили су се само називи. Скоро сво земљиште изван града припадало је држави — ерази мирије. И необрађена земљишта „меват“ била су намењена држави или општинама, општинске шуме „балтак“ и општински пашњаци „мера“. Под крај своје владавине у овим крајевима Турци су покушали да регулишу право сјече у шумама и да ограниче крчење у да-

љину од ѡудских насеља докле се још чује шумски глас, затим да раставе државне шуме од приватних и да их организују и уреде као државне домене. Али то су све биле само пусте жеље турских управљача; у пракси је остало све по старом обичајном праву, т. ј. да се сијече, пасе и крчи слободно колико коме треба. Преузевши управу ових крајева Аустроугарска монархија градила је на турском законодавству о талијама и шумама (чувени Омер Пашић закон од 11 шевала 1286/1869) кад је једна четвртина шума издјељена у приватни посјед, већином по лажним талијама напао се неко паметан па је даље дјељење обуставио. Безграницно дрварење и паша ограничени су такођер § 5 инструкције за вршење шумарске службе у границе катастарских општина. Право сервитута није унешено у земљишне књиге како је то иначе обичај. Предвиђени су попис сервитута, издавање дрвета и увођење изданог дрвета у сервитутне регистре. Право крчења укинуто је и крчење посве забрањено. У пракси међутим ни све ове одредбе Аустроугарске монархије нису имале правог успјеха. Издавање дрвета вршено је само за технички материјал. Искоришћавање огрјевног дрвета само је донекле сузбијано и рејонисано. Крчевине су сузбијане само спочетка нове управе, али поткraj су заузеле сувише мања и регулисане од невоље и под сугестијама босанскога сабора наредбама о колонизацији без правог успјеха. Сва брига нове управе била је заправо окренута шумама за експлоатацију; у сервитутним шумама није било реда: ни прелиминара сјече, ни уредног булетања, ни књижења.

У слободној држави пошло се старим трагом. Још више пажње обраћано је шумама за продају, заправо само савјеснијој експлоатацији затечених резерва дрвета у тим шумама без икаквих скрупула. За сервитутне шуме није се нико бринуо, а да небрига буде што већа укинут је паушал стручног особља за рад у тим шумама, уведене су добре, често пута и управо масне награде за рад у уговорним подручјима. Да се утоли глад за земљом издан је правилник о унутрашњој колонизацији, који се нечијом непажњом базира на наредбама о колонизацији ваљског становништва Аустроугарске монархије у компактним српским крајевима. Тим правилником предвиђа се комисијско излучивање већих објеката за колонизацију; у пракси је међутим вршено само дијељење земљишта по појединим молбама. Колонизација се често пута изродила у комисијско пљачкање наивног сеоског становништва, и дала је уопште узвеши слабе резултате. Посљедњим кабинетским законом о шумама укинут је посве Омерпашић закон и престао да вриједи правилник о унутрашњој колонизацији. Сервитут је међутим даван и даље а присвајање државног земљишта вршено је више него икад раније. Ми смо сви свједоци беспримјерног уништавања и узурпирања шума из времена тога најстрожијег закона који је хтио да посве укине и сервитут и колонизацију. Законом о снабдевању сиромашних земљорадника из 1932 рестаурирани су ранији прописи о сервитутима кроз дводје године. Како је тај рок истекао а закону није продужена вриједност, сад смо опет у стању еклекса. Сервитут се међутим даје и узима и даље по старом обичајном праву и мимо закона. Колонизација се врши по споменутом овлаштењу финансијског закона из 1933/34 које је пренешено и у финансијски закон за 1934/35 годину и некако се с тешком муком регулише питање узурпација и дијељења земље добровољцима, инвалидима и бескућницима.

Описано стање продужује се из далеке прошлости. Обичајно право које сдговара стварности и тражењу народа било је и прије и сада је јаче од писаног законског стања а држава са својом привредном и политичком управом није могла да га потисне. Свијет се множи и хоће да живи а нема могућности да се ода другим пословима, па се једнако одаје примитивној пољској привреди и сточарству по старом обичају. Зато му треба много земље, паше и дрвета, а како земље нема, а паша и дрво нису регулисани, земљу отима од државе и пасе и сијече како му треба. Држава сама има много земља и шума, изгледа много више него ли може да уредио управља с њима; са пашњацима, шикарама и изолијаним шумским честицама заправо нико и не управља, оне су рес пулиус; шуме се слабо чувају и бране, не уређују и не обра-

ћују како то чине уредни привредници. У таким приликама како је размљиво лако долази до иереда, отимачине, силе, неправде и уништавања добара, као и при свакој скупацији и отимачини где влада право јачега и безобзирнијега.

Ово стање постаје несношљиво и изазива револт и међу бољим дијелом припратог народа. Нијесу ријетки случајеви да поједини тежаши траже сами заштиту државног имања и у чуду се питају шта се ово ради. А поготову је разумљиво да културни људи, који нису постали апатички према друштву, који нису деморализани или који су макар најивни па не могу да разумију толику провалију између онога што су учинили у књигама и што виде у животу, морају да се буне против тога стања и да траже радикалне промјене. Само је питање дали је доиста дошло вријеме да се ово мучно стање препријечи и из темеља измјени како то сви ми идеалисти желимо и замишљамо. Мени се чини да то вријеме још није дошло. Поред стабилисања политичких прилика морао би се доинијети чврст закон о банској управи, а исто тако и закон или уредба о реорганизацији Министарства шума и рудника, да се види чија ће бити брига о питању које нас толико мучи. Кome та брига пане у дио мораје најприје да пропише и стабилизује пословање у државним шумама онако како одговара културним и економским могућностима земље и да према томе регулише и питање сервитута са колонизацијом у шумама на територију Врбаске бановине. Послије тога треба да се оспособи стручни апарат и да му се прибаве срества да може прописани ред да доиста врши. Садашњи стручни апарат са срествима која му стоје под руком не може да врши прописани ред пословања а озбиљно то од њега нико и нетражи нити га контролише. Али и ако се не могу очекивати тако бразд радикалне измјене стања како би ми жељели нешто се мора и може чинити и данас, а то је:

- 1.) Треба апелирати на све стручне шумаре да колико је год могуће у пракси доводе у склад позитивне прописе са оправданим захтјевима становништва;
- 2.) треба замолити Министарство шума и рудника да појача стручни апарат и осигура срества за рад на територију ове Дирекције, да се колико толико успостави равнотежа између захтјева државне стручне управе и могућности стручног апартата на који се ти захтјеви постављају;
- 3.) треба систематски проучавати организацију и ред пословања који би боље одговарали нашим економским и културним приликама од садашње организације.

PRVA REDOVNA GODIŠNJA GLAVNA SKUPŠTINA PODRUŽNICE JUGOSLAVENSKOG ŠUMARSKOG UDRIŽENJA U BANJOJ LUCI.

Podružnica Jugoslavenskog šumarskog udruženja za Vrbasku banovinu u Banjoj Luci, која је основана 21. маја прошле године, одрžала је на 8. јула о. г. у Banjoj Luci своју прву redovnu godišnju glavnu skupštinu, којој су prisustvovali gotovo svi njeni članovi, izuzevši само njih nekoliko, који су izostанак писмено opravdali.

Skupštinu је otvorio presjednik Ing. Slijepčević Ilija, direktor direkcije šuma u Banjoj Luci. Na njegov predlog skupština је uputila pozdravne dece Njegovom Veličanstvu Kralju, Ministru šuma i rудника, Banu Vrbaske banovine, Jugoslavenskom šumarskom udruženju i načelniku Odjeljenja za šumarstvo Ministarstva šuma i rudnika. — Nakon тога presjednik је pozdravio izaslanika Bana Vrbaske banovine Ing. Markovića Lazara, izaslanika Sekcije agronomu за Vrbasku banovinu Ing. Jankovića, delegata Lovačkog udruženja g. Vučkovića, delegata Podružnice Jug. Šum. udruženja за Drinsku banovinu g. Ing. Mihaličeka, izaslanika inžinjera i arhitekata Ing. Zeljkovića, novinara g. Jelovca i svu ostalu prisutnu gospodu.

Na ovaj pozdrav presjednika Ing. Slijepčevića odgovorili su izaslanik bana Ing. Marković izaslanik Podružnice Jug. Šum. udruženja за Drinsku banovinu Ing.

Mihaliček i izaslanik inžinjera i arhitekata Ing. Janković — pa je nakon toga završen svečani dio skupštine.

Nakon kraće pauze skupština je prešla na dnevni red.

Predsjednik g. Ing. Slijepčević Ilija dao je kraći eksplose i naglasio, da je rad Podružnice u ovoj prvoj godini njenog opstanka bio apsorbiran gotovo u cijelosti organizacionim poslovima, pa se radi toga kao i zbog slabog materijalnog stanja Podružnice nije moglo pristupiti i radovima u drugim pravcima u onoj mjeri kako je to potrebno. Moli članove, da to prime k znanju i da novoj upravi svojim predlozima daju ideje i direktive za intenzivniji rad na statističkim i stručnim pitanjima u naредnoj godini.

Skupština je primila na znanje izvještaje tajnika, blagajnika i nadzornog odbora i staroj upravi dala razrješnicu, te izabrala novu upravu u koju su birani:

Za predsjednika Ing. Slijepčević Ilija, za potpredsjednika Dr. Ing. Lothwasser Alfreda, za tajnika Ing. Rajner Franjo, za blagajnika Ing. Jankovića Miloša. Za odbornike: Ing. Savin Jovan, Ing. Nedimović Svetozar, Bajić Milan, Meseldžić Jovan, Pšibik Franjo, Begić Jure, Ing. Javor Milan, Ing. Balić Mehmed, Ing. Štomec Joža, Bogojević Stanko, Ing. Džepina Branko, Šmit Franjo. Za zamjenika: Milošević Ante, Ing. Sudić Lazar, Bikić Franjo. — U nadzorni odbor su izabrani gg.: Ing. Grbac Ivan, Ing. Kajtaz Omer, Dr. Ing. Zubović Jovan i kao zamjenici: Ing. Bojić Stojko, Bambulović Petar.

U dalnjem svom radu skupština je donijela rezolucije o regulisanju položaja apsolvenata bivše dvogodišnje šumarske škole u Sarajevu i o pitanju unutrašnje kolonizacije, pretresla i usvojila budžet za narednu godinu i raspravljala o drugim staleškim unutrašnjim pitanjima Podružnice.

Istoga dana poslije podne održao je na skupštini uspjelo predavanje dr. Ing. Zubović Jovan, o servitutima i kolonizaciji na bivšem području Bosne i Hercegovine, pa je skupština stavila u dužnost novoj upravi, da se postara, da ovo predavanje dobije i širi publicitet bilo u formi jedne brošure ili putem štampanja u Šumarskom Listu.

U eventualijama je pokrenuto pitanje deputata i nestručnim službenicima resora Ministarstva šuma i rudnika kao i pitanje povećanja svote, koja od ubranih članarina-pripada Podružnici, pa je zaključeno, da se ova pitanja iznesu na kongresu Jug. šum. udruženja.

Nakon iscrpljenog dnevnog reda predsjednik se zahvaljuje članovima na brojnom posjetu, poziva sve članove, da svi dođu na ovogodišnji kongres šumara u Sarajevu i zaključuje skupštinu.

UPLATA ČLANARINE U MJESECU JULU GOD. 1934.

Redovitim članova: Ambrinac Josip, Sokolovac Din 100.— za god. 1934; Bajin Ivan, Zmajevac Din 100.— za god. 1934; Brixi Stjepan, Varaždin Din 100.— za god. 1934; Belov Dimitrije, Našice Din 100.— za god. 1934; Crvenčanin Božidar, Prokuplje Din 300.— za god. 1931., 1932. i 1933.; Dumendžić Adolf, Zagreb Din 100.— za god. 1932; Gjurković Matija, Orijevac, Din 50.— za I. polugod. 1934; Gjukić Dušan, Bjelovar Din 100.— za god. 1934; Gavran Ljubomir, Livno Din 100.— za god. 1934; Herman Josip, Virovitica Din 100.— za god. 1934; Heueise Levin, Zagreb Din 100.— za god. 1934; Hranilović Dane, Sušak Din 100.— za god. 1934; Heckner Josip, Zagreb Din 100.— za god. 1934; Juvančić Ivan, Belišće Din 50.— za god. 1933. i Din 50.— za god. 1934; Jerbić Zdravko, Nova-Gradiška Din 100.— za god. 1934; Krišković Lambert Dol. Miholjac Din 100.— za god. 1934; Kovačević Borislav, Mrkopalj Din 200.— za god. 1933. i 1934; Katić Josip, Sisak Din 100.— za god. 1934; Krebelj Petar, Bilje Din 100.— za god. 1934; Kreč Milivoj, Osijek Din 100.— za god. 1934; Kapić Mustafa,

Ivanec Din 200.— za god. 1932. i 1933; Kangra Duro, Otočac Din 100.— za god. 1934; Majnarić M., Din 100.— za god. 1934; Mihadžić Vidoje, Garešnica Din 200.— za god. 1933. i 1934; Obradović Miloš, Petrinja Din 100.— za god. 1934; Rakovšek Vjekoslav, Vinjerac Din 100.— za god. 1933; Soljanik Ivan, Knjaževac, Din 100.— za god. 1934; Šolaja Milan, Karlovac Din 200.— za god. 1933. i 1934; Škrljac Petar, Zagreb Din 100.— za god. 1934; Trifunović Dragoljub, Morović Din 100.— za god. 1934; Turkalj Zlatko, Ogulin Din 100.— za god. 1934; Vidmar Vilko, Nova-Gradiška Din 100.— za god. 1932; Vlahović Ilija, Vinkovci Din 100.— za god. 1934; Weiler Adolf, Kutina Din 100.— za god. 1934; Zvikelsdorfer Ivan, Samobor Din 100.— za god. 1934; Fitze Karlo, Bijelo-Polje Din 50.— za I. polugod. 1934; Fantoni Rajmund, Zagreb Din 100.— za god. 1934; Flögl Stanko, Zagreb Din 100.— za god. 1934; Metlaš Jovo, Zagreb Din 100.— za god. 1934; Muck Valter, Otočac Din 50 za II. polugod. 1934; Müller Duro, Virovitica Din 100.— za god. 1935; Strapajević Duro, Zagreb Din 50.— za I. polugod. 1933; Nikolić Nenad, Paračin Din 100.— za god. 1934; Lončar Ilija, Zagreb Din 100.— za god. 1934; Pavlić Ante, Zagreb Din 100.— za god. 1934; Budiselić Mijo, Sv. Ivan Žabno Din 100.— za god. 1934.

Redovitih članova sa područja podružnice Ljubljana: Blaha Josip, Radoha Din 100.— za god. 1933; Blajer Hinko, Mirna Dolina Din 50.— za I. polugod. 1934; Detela Leon, Stražišće Din 100.— za god. 1934; Eger Gustav, Železnički Din 100.— za god. 1934; Fasan Vladislav Ljubljana Din 100.— za god. 1934; Jelenčič Leopold, Boh. Biestrīca, Din 100.— za god. 1934; Jurhar Franjo, Dol. Lendava Din 100.— za god. 1934; Dr. Luckman F. Ljubljana Din 100.— za god. 1934; Melliva Adolf, Planina Din 100.— za god. 1934; Žagar Bogoslav, Kočevje Din 50.— za II. polugod. 1934; Štiglic Franjo, Kočevje Din 100.— za god. 1934; Rihtar Čiril, Celje Din 100.— za god. 1934.

Redovitih članova sa područja podružnice Beograd: Branković Mihajlo, Novi Sad Din 100.— za god. 1934; Ćrnagoj Boleslav, Beograd Din 100.— za god. 1933; Dimnik Čiril, Beograd Din 200.— za god. 1933. i 1934; Fey Josip, Beograd Din 100.— za god. 1933; Gjorgjević Petar, Zemun Din 100.— za god. 1934; Dr. Gradojević Mihajlo, Beograd Din 100.— za god. 1933; Perušić Andrija, Beograd Din 50.— za I. polugod. 1935; Smiljanić Konstantin, Beograd Din 200.— za god. 1933. i 1934; Manojlović Milan, Beograd Din 100.— za god. 1934; Nikolić Borislav, Beograd Din 100.— za god. 1934.

Redovitih članova sa područja podružnice Skoplje: Ilić Manojlo, Gostivar Din 120.— za god. 1933. i upisninu; Macanović Milan, Skoplje Din 100.— za god. 1934; Ostojić Kosta, Skoplje Din 100.— za god. 1934; Perić Dušan, Kavadar Din 200.— za god. 1933. i 1934; Zaljesov Aleksander, Gjevgjelija Din 100.— za god. 1934; Marić Branislav Prokuplje Din 100.— za god. 1934.

Redovitih članova sa područja Sarajevo: Belanović Sava, Sr. Mitrovica Din 100.— za god. 1934; Ćubelić Slavko, Tuzla Din 150.— za god. 1933. i I. polugod. 1934; Cvijić Vaso, Tuzla Din 50.— za II. polugod. 1934; Holl Ferdo, Sarajevo Din 100.— za god. 1934; Kolarović Stevan Sr. Mitrovica Din 100.— za god. 1934; Lövi Marko, Sarajevo Din 100.— za god. 1934; Topić Marko, Teslić Din 100.— za god. 1934; Tvrtković Stjepan, Travnik Din 20.— za god. 1934; Kanotić Stjepan Sarajevo Din 200.— za god. 1933. i 1934.

Redovitih članova sa područja podružnice Banjaluka: Antonijević Eugen, Banjaluka Din 100.— za god. 1934; Božić Sergije, Banjaluka Din 50.— za I. polugod. 1934; Ditrih Wilim, Banjaluka Din 120.— za god. 1934. i upisnina; Rizvić Hasib, Bos. Novi Din 50.— za I. polugod. 1934; Slijepčević Ilija Banjaluka Din 100.— za god. 1934; Stjepanović Ljubomir, Ključ Din 100.— za god. 1933; Štimac Joža, Bos. Gradiška Din 100.— za god. 1934; Zarić Petronije Šipovo, Din 100.— za god. 1934.

Uplata članova pomagača: Katić Antun, Zagreb Din 30.— za 1932 god. Hylak Roman, Zagreb Din 50.— za god. 1934.

Uplata na preplatu za »Šumarski List« Drach industrija drva Caprag Din 50.— za II. polg. 1934; Direkcija šuma Ljubljana, 49.75 za II. polg. 1934; Šumska uprava Kranjska Gora Din 100.— za god. 1934; Sresko načelstvo Jastrebarsko, Din 100 za god. 1934; Sresko načelstvo Zagreb, Din 100.— za god. 1934; Destilacija drva d. d. Teslić Din 50.— za II. polg. 1934; Kr. Direkcija šuma Vinkovci Din 979.— za direkciju i njenih 9 šum. uprava za godinu 1934; Šumska uprava Boh. Bistrica Din 99.— za god. 1934; Kr. banska uprava Ljubljana Din 100.— za god. 1934; Direkcija drž. rudsarskih preduzeća Sarajevo Din 98.25 za god. 1934; Direkcija šuma Banjaluka Din 100.— za god. 1934;

PRISTUPILI SU U KEREŠKENIJEVU ZAKLADU SA PRISTUPNINOM OD 100.— DINARA SLIJEDEĆA GOSPODA:

Ing. Jagrović Svetozar, viši šum. savjetnik Zagreb;
Ing. Kanoti Stjepan, viši šum. savjetnik Sarajevo;
Pleško Bartol, šumarski nadsavjetnik Krapina;
Ing. Ficko Dragutin, šum. inžinjer Trnava;
Ing. Djukić Dušan, šumarski savjetnik Bjelovar;
Ing. Duduković Milan, šumarski savjetnik Dugo selo;
Ing. Drašković Rade, šumarski pripravnik Zagreb.

KNJIŽEVNOST

ANNALES de l'Ecole Nationale des Eaux et Forêts et de la Station de Recherches et Experiences Forestières. (Tome IV, fascicule 2; Nancy 1932).

Svaka tehnička disciplina na visokim školama zahtijeva izvjesnu pripravnu naobrazbu u pogledu nekih teoretskih nauka (a poglavito matematičko-geometrijskih i prirodnih). Ta priprava traje kadšto i cijele dvije godine, kao što je to slučaj u šumarskim odsjecima naših poljoprivredno-šumarskih fakulteta, te student zapravo kroz cijelo to vrijeme ne zna bitnost nauke, kojom kani proći pa eventualno kasnije i sam aktivno učestvovati u njenom obradivanju. A u bitnost šumarskog studija i u principu nauke o šumama kao prirodno-gospodarskim objektima zacijelo je najteže uči od svih ostalih tehničkih nauka, ne moguće zbog težine same stvari, nego zbog naročitih uslova šumarske proizvodnje. Zato je potrebno, da se mladi, novoprdošli studenti bar sumarno, jednim pogledom, upozore na osnovne zasade šumarstva.

Gornje riječi napisane su s obzirom na naše prilike, a da su opravdane, potvrđuje i običaj u nansijskoj l'École nationale des Eaux et Forêts, da se novo pridošlim studentima odmah pri njihovu stupanju u školu predoči, što je šumarstvo, i da se iznese program rada za vrijeme njihova studija, o čemu svjedoči i predavanje direktora spomenute škole g. Ph. Guinier-a pod naslovom »L'Enseignement à l'École des Eaux et Forêts et la carrière forestière« (Nastava na šumarskoj školi — misli se ona u Nancyu — i šumarska karijera).

Između ostalog g. Guinier određuje zadaću šumara tako, da ovaj ima dužnost da iz šume — prirodne biljne zajednice — izvuče što više koristi, kako s obzirom na kol-

koću tako i s obzirom na kakvoću. Davši najprije karakteristiku šume s obzirom na biološki, ekonomski i pravni njen značaj izlaže zatim naučnu osnovu škole grupirajući predmete u osnovne (prirodne) nauke,, u inženjerske (s matematikom), u šumarske i u neke naročite (kao što je na pr. vezivanje pjeskulja, uređivanje bujica itd.).

Za ilustraciju prelaženja šume iz čisto prirodnog objekta u ekonomski neka posluži izgradnja puteva u raznim šumama Francuske. Tako je na pr. u državnoj šumi »Forêt de Bercé« (jednoj od najljepših hrastovih visokih šuma u Francuskoj) na površini od 5.431 ha izgrađeno, uz 25 km javnih puteva, 118 km šumskih kamenitih i 26 km puteva bez kamena. U državnoj šumi »Grande Chartreuse« u Alpama površina od 6.534 ha ispresječena je sa 39 km kamenitih puteva, 28 km puteva bez kamena i 89 km staza. Ali ta izgradnja puteva podigla je cijenu drvu na panju, spram one u god. 1895., za 50 do 100 postotaka.

Isti g. Guinier, inače i profesor šumarske botanike na istoj školi, prikazao je u posebnom članku biljne asocijacije i tipove šume na francuskim Jurama. Jure imaju tipično vapnenasto tlo ovisno u prvom redu o visini i položaju, a zatim o ekspoziciji. Karakteristična je pravilna razdioba (naročito za vrijeme vegetacione periode) oborina, čija se visina kreće od 1300 do 1800 milimetara i raste uporedo s nadmorskom visinom te od zapada spram istoka.

S obzirom na tipove šuma, idući od zapada k istoku, razlikuje Guinier pet zona: 1) zonu sa srednjom visinom od 500 metara s *Quercus sessiliflora* i *Fagus silvatica*, koje drveće prati cio niz različitog šumskog drveća i grmlja; 2) zonu u visini od oko 650 metara, u kojoj prevladava *Quercus pedunculata*, *Carpinus betulus* i *Fagus silvatica*; 3) zonu u visini od oko 800 metara, gdje uz jelu kao glavnog predstavnika dolazi i smreka; 4) zonu na visini od 1000 metara, gdje uz jelu dolazi i smreka; 5) zonu na visini od 1500 metara, u kojoj prevladava smreka, ali dolazi i bukva.

S brojnim slikama i crtežima popraćen je članak L. Lavauden-a »La faune cynégétique des Alpes français« u kojem je prikazana lovna fauna francuskih Alpa.

Komisija za proučavanje neprijatelja šume i izrađenog drva priopćila je u istom svesku više svojih izvještaja o štetnicima već ugradenog četinjačavog drveta (*Hylotrupes bajulus* i *cryocephalus rusticus*), protiv kojih kao preventivna mjera služi antisepcija prije upotrebe; zatim o truleži dubećih hrastova, koje uzrokuju gljive roda *Polyporus* i *Stereum*. Sve ove gljive prodiru u dubeće stablo preko povreda stabla, bile one ma i kako nezнатне.

Posljednjih godina platane u nasadima Francuske (odnosno njihovo lišće i grančice) bile su napadane od jedne gljivice t. zv. *Gnomonia veneta*. Ta gljiva napada platane svake starosti, čije napadnuto lišće dobiva smeđu boju i kovrča se. Lišće postaje nesposobno ne samo za ukras nego i za samu asimilaciju. Razvoju ove gljive naročito pogoduje relativno hladno vlažno proljeće. Obrana se sastoji u sakupljanju zaraženog lišća i grančica i u njegovu paljenju, zatim u štrcanju bordoškom juhom i rastopljenim željeznim sulfatom (zelenom galicom).

Doda li se ovome još jedna hidrobiološka rasprava o kiselom jezeru Lispach u Vogeziма (par Étienne Hubault), bio bi iznesen cio sadržaj ove sveske anala od oko 180 stranica.

Ing. Oskar Piškorić.

ING. DR. H. WAGNER: O POPELKACH KULTURNICH LESU (O pepeljugama kulturnih šuma), Vlastitom nakladom, Židlochovice 1934. Strana 61.

Wagner u svom djelu bavi se t. zv. mekim drvetom naših šuma (topola, vrba itd.), koje su šumari dosada iz šuma istiskivali, prezirali ih i u gospodarskom pogledu vrlo malo cijenili.

U Jugoslaviji, gdje i danas nalazimo daleko više tih naših pepeljuga i gdje šumari u praksi dolaze češće u doticaj s t. zv. mekim drvetima, Wagnerova će publikacija imati još veće značenje nego u Čehoslovačkoj.

Predmet je razrađen ne samo sa gledišta teoretičara, već i na temelju iskustva školovanog šumara praktičara i lovca. U maloj knjižici sabrano je mnogo opažanja i savjeta, često potpuno vlastitih, kao i takovih koje bi praktičar u šumarskoj literaturi vrlđ teško mogao sabrati.

Šumarska javnost treba da prikloni pažnju ovoj publikaciji. Unatoč toga što će mnogi nazori autora izazvati polemiku, moramo se začuditi inicijativnom radu i zaslужnom nastojanju autora.

Knjižica dolazi u pravi čas, u takova doba, gdje šumarstvu treba tražiti nove orientacije, i zato treba ovo djelo iskreno pozdraviti.

Knjižica otvara mnogim šumarama nove poglеде i zasluzuje, da bude savjesno proučena i po zasluzi ocijenjena.

Dr. J. Lemarie.

**ŠUMSKO GOSPODARSTVO IMOVNIH OPĆINA od god. 1919. do god. 1930.
u redakciji Ing. S. Baranca, Beograd 1933.**

Za pravilno rješavanje ma kakvog problema iz ekonomskih i socijalnih područja potrebni su u prvom redu savjesno i tačno (u koliko je to moguće) sabrani brojčani podaci. Ti podaci govore u prvom redu o radu u prošlosti, ali su oni ujedno osnovica, na kojoj možemo da izradimo bar približan program rada za sadašnjicu kao i za bližu budućnost.

Imovne općine, te osebujne institucije zajedničke (kolektivne) svojine, koje su sve osjetile teškoće ratnog i poratnog komešanja života, također su trebale najprije da daju bilans dosadanog rada kao i prikaz sadanjeg svog stanja, kako bi se na toj realnoj podlozi mogli da poduzmu koraci za njihovo što brže normalno funkcioniranje. Zato je bila i skrajnja potreba, da se pruži i stručnoj i široj javnosti jedan pregled svih imovnih općina s njihovim aktivama i pasivama, kako je to učinilo Ministarstvo šuma i rudnika izdavši, u redakciji g. Ing-a S. Baranca, publikaciju »Šumsko gospodarstvo imovnih općina od g. 1919. do 1930. godine«.

Raspored podataka za svaku od 11 imovnih općina jest ovaj: 1) Vodstvo direkcije šuma imovne općine od 1920. do 1930. god. — 2) Kratak historijat promjena u veličini posjeda od vremena segregacija ovamo. — 3) Stanje posjeda krajem g. 1930. (kratak opis i podjela površina prema vrsti tla, uzgoja i vrsti drveta). — 4) Načini gospodarenja sa šumama uz podatke o dobrim razredima, prirastu, masama i etatu. — 5) Kretanje broja pravoužitnika. — 6) Upotreba šuma s obzirom na glavne i sporedne užitke. — 7) Podizanje, čuvanje i obrana šuma. — 8) Radovi tehničkog karaktera (transportna sredstva, amelioracije. — 9) Personalno pitanje. — 10) Bilans gospodarenja. — 11) Izdaci imovnih općina za javne svrhe (crkve, škole, izgradnju željeznica, ratni zajmovi itd.). — 12) Izgledi za budućnost.

Iznošenje iscrpnog sadržaja ove knjige prešlo bi okvir ove registracije, te će u tu svrhu bolje poslužiti jedan naročito izrađeni pregled. — Iznošenje mišljenja o izgledima za budućnost moglo bi danas, nakon raspravljanja istoga predmeta na glavnoj skupštini udruženja, da ima samo historijsku vrijednost.

;

O. P.

DR. M. MARINović: ŠUMSKO-PRIVREDNA GEOGRAFIJA.

Umoljeni smo od gosp. profesora Dr. M. Marinovića za objavu, da je njegova nova knjiga »Šumsko-privredna geografija« predana u štampu. Ako ne bude nekih naročitih zapreka, štampanje će biti završeno u septembru o. g.

Umoljavaju se gospoda kolege, koji još žele nabaviti knjigu uz pogodovnu cijenu (220 dinara), da se izvole javiti piscu (Južni bulevar 23, Beograd), jer će prodajna cijena biti veća. Pretplatnici se mogu koristiti i otplatom u mjesечnim ratama, tako da veći dio otplate bude uplaćen prilikom publikovanja knjige.

LIČNE VIJESTI

PROMJENA NA MJESTU NAČELNIKA ZA ŠUMARSTVO.

Promjena na stolici Ministra šuma i rudnika, koju smo priopćili u jednom od zadnjih brojeva Š. L., dovela je — kako smo kratko javili u zadnjem broju — do promjene na mjestu načelnika šumarskog odjeljenja u Ministarstvu šuma i rudnika. Imenovanje g. Dra Žarka Miletića za načelnika toga odjeljenja primljeno je među stručnjacima, koji ga poznaju, sa puno simpatija i nade u procvat našega šumarstva.

U licu g. Dra Ž. Miletića stupa prvi puta na vrhovno šumarsko mjesto u državi apsolvent naše domaće šumarske škole. Svršivši s odličnim uspjehom gimnaziju i zatim bivšu Kr. šumarsku akademiju u Zagrebu (prislonjenu uz filozofski fakultet zagrebačkog univerziteta) stupio je g. Dr. Miletić, par godina prije rata, u državnu šumarsku službu. Služбуjući do rata u samoj Ugarskoj (na slovačkom području) položio je državni ispit za samostalno vođenje šumskog gospodarstva u Budimpešti (s odličnim uspjehom). Po povratku iz rata službovao je duži niz godina kod Kr. Direkcije šuma u Zagrebu, gdje je vrlo brzo postao šefom taksacije. Kao takav razvio je, razmjerno još vrlo mlad, intenzivnu akciju oko modernog uređenja područnih šuma, a ujedno i na literarnom i naučnom polju. Napisao je i u Š. L. objavio dosta rasprava o uređivanju šuma i srodnim problemima, a pred skoro 10 godina postigao je i doktorat šumarstva na gosp.-šum. fakultetu u Zagrebu. Njegov vrlo uspiešni rad bio je brzo zapažen i dostoјno ocijenjen. Pred nekoliko godina premješten je za šefa jednoga od najvažnijih odjeljenja u Ministarstvu šuma i rudnika. I na ovom novom položaju njegova je djelatnost obilno opravdala povjerenje, koje se u njega stavljalo. Svaki poznavalac s punim ga je pravom smatrao i mogao da smatra kao skorašnjeg šefa cijelogu šumarstva u državi, što se evo i dogodilo.

Novoga gosp. načelnika za šumarstvo i opće uvaženog kolegu pozdravljamo srdačno na ovom položaju i želimo mu puno uspjeha.

PROMJENE U SLUŽBI.

Postavljeni su:

Mazi ing. Stanko za čin. pripravnika počev od VIII. pol. grupe kod Dir. šuma u Ljubljani.

Obradović ing. Milan za čin. pripravnika počev od VIII pol. grupe kod Šum. otsjeka Kr. banske uprave u Banjoj Luci.

Andrašić ing. Dragutin za čin. pripravnika počev od VIII pol. grupe kod Šum. uprave u Srednjem.

Varović ing. Ivan za čin. pripravnika VIII pol. grupe kod Šum. uprave u Kotor Varošu.

Spasić ing. Ljubomir za čin. pripravnika od VIII polož. grupe kod Šum. uprave u Kičevu.

Majer ing. Dragutin za čin. pripravnika VIII grupe kod Šum. uprave u Rujevcu.

Demokidov ing. Emanuel za šum. pristava VIII grupe kod Šum. uprave Sv. Ivan Žabno.

Najhold ing. Richard za čin pripravnika počev od VIII grupe kod Šum. uprave Ot. im. općine u Perušiću.

Cuvaj ing. Josip za čin. pripr. počev od VIII. grupe kod Šum. režije u Meduriću direkcije šuma Vinkovci.

Mot ing. Rafael za čin. pripr. počev od VIII. grupe kod Dir. šuma brodske im. općine u Vinkovcima.

Žarković ing. Panteleimon za čin pripravnika počev od VIII grupe kod Dir. šuma Petrov. im. općine u Sr. Mitrovici.

Levicki ing. Leonid za čin. pripr. počev. od VIII grupe kod Dir. šuma u Aleksincu.

Balkovski ing. Aleksandar za čin. pripr. počev od VIII grupe kod Dir. šuma u Skoplju.

Funkl ing. Alojzije za čin. prip. počev od VIII grupe kod Kr. banske uprave u Ljubljani.

Unapredeni su:

Janković ing. Božo za šum. pristava VIII grupe kod sreskog načelstva u Peći.

Marić Branislav za šum. pristava VIII grupe šumske uprave u Prokuplju.

Plamenac ing. Ljubomir za šumara IX grupe kod sreskog načelstva u Baru.

Marković Miomir za pomoćnog knjigovodu IX gr. Dir. šuma u Aleksincu.

Banjac Petar za pomoćnog knjigovodu IX gr. kod Dir. šuma u Banja Luci.

Pregl Ladislav za pomoćnog knjigovodu IX grupe kod Direkcije šuma u Banja Luci.

Šipčić Milutin za tehn. manipulanta X. gr. kod Šum. uprave u Zvorniku.

Pašanović Abdulhalim za pom. tehn. manip. kod Šum. uprave u Prijedoru.

Mijušković Grujica za pom. tehn manip. X. gr. kod Šum. uprave u Nikšiću.

Pantelić Čedomir za pom. tehn. manip. X. gr. kod Uprave drž. dobra Topčider.

Jankač Franjo za knjigovodu VIII gr. Dir. šuma u Sarajevu.

Bičanić Nikola za knjigovodu VIII gr. Dir. šuma u Sarajevu.

Mladenović Draža za knjigovodu VIII gr. Dir. šuma u Čačku.

Dukić Miloš za potšumara II klase VIII gr. kod Šum. uprave u Bos. Dubici.

Ivelić Juraj za potšumara II kl. IX gr. Šum. uprave Kotor Varoš.

Dum Franjo za potšumara II kl. IX gr. Šum. uprave u Foči.

Plečaš Đuro za potšumara II kl. IX gr. kod sres. načelstva u Bos. Petrovcu.

Jukić Mehmed za potšumara II kl. IX gr. kod Šum. uprave u Potocima.

Jerković Mirko za potšumara II kl. IX gr. kod Šum. uprave u Tesliću.

Fetahagić Mustafa za potšumara II kl. IX gr. kod Sres. načelstva u Žepču.

Rabić Dragutin za potšumara II kl. IX gr. kod sres. načelstva u Vlasenici.

Radović Mihojlo za potšumara II kl. IX gr. kod Šum. uprave u Deliblatu.

Hrabač Anton za pomoćnog tehn. manipolanta IX gr. kod Dir. šuma u Sarajevu.

Cvijetić Vukosava za pom. tehn. manip. IX gr. kod Dir. šuma u Sarajevu.

Premešteni su:

Kosanović ing. Vladimir, čin. pripr. počev od VIII gr. iz Krasna za v. d. šefa Šum. uprave Og. im. općine u Modruš.

Šepa ing. Bogdan, šum. pristav VIII gr. iz Petrinje k Dir. šuma u Skoplje.

Solić ing. Eduard, šum. pristav VIII gr. iz Modruša k Direkciji šuma na Sušaku.

Jovanović ing. Nikola, čin. pripr. počev od VIII gr. iz Ogara k Šum. upravi u Kruševac.

Koužik Vaclav, potšumar II kl. VIII gr. iz Stolca k Šumarskoj upravi u Srebrenicu:

Umirovlijen je:

Gaćić N. Jovan, inspektor Ministarstva III gr. 2. st.

Personalne promjene u Ministarstvu.

Za pomoćnika načelnika odjeljenja za šumarstvo postavljen je g. Sava Vučetić dosadašnji šef Administrativnog odseka; za šefa personalnog odseka postavljen je gosp. ing. Milorad Sekulić, dosadašnji referent za imov. opštine u otseku za privatne i komunalne šume; za šefa Otseka za trgovinu i industriju postavljen je gosp. Milan Manojlović, dosadašnji referent istog Odseka; za šefa Administrativ. statističkog odseka postavljenje g. Miloš Jovanović, dosadašnji referent u otseku za eksploataciju; za šefa Taksacionog otseka postavljen je ing. Žika Simonović, dosadašnji referent istog Odseka; za šefa otseka za pošumljivanje postavljen je gosp. ing. Svetozar Ranić, dosadašnji načelnik Ministarstva u penziji.

OGLASI

NAŠIČKA TVORNICA
TANINA I PAROPILA
D. D.

Centrala Zagreb
Marulićev trg broj 18.

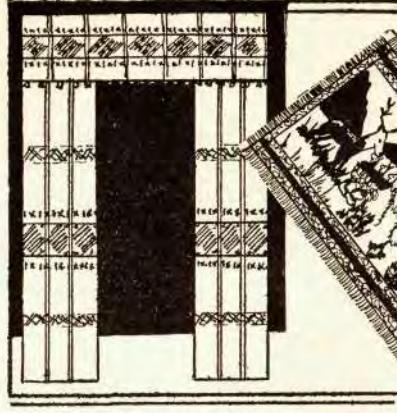
KRNDIJA
gospodarska i šumarska industrija d. d.
u Zagrebu

Uprava gospodarsiva i šumarstva :
NAŠICE, SLAVONIJA.
Proizvodi i eksportira svekolike
gospodarske i šumske proizvode

Šumska industrija
Filipa Deutscha Sinovi
Vrhovčeva ulica 1 ZAGREB Telefon broj 30-47
Parna pilana u Turopolju.

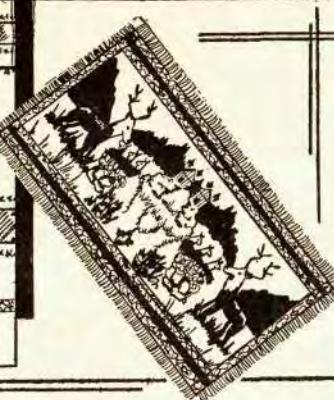
Export najfinije hrastovine. Na skladištu ima velike količine potpuno suve hrastove gradje svih dimenzija.
Utemeljeno godine 1860.

Z A K U Ć A N S T Y O:

19501 Zastor iz madrasa vrlo dobar u pranju. Sa utkivom u crvenoj, zelenoj i plavoj boji, širina 45×240 cm, veličina draperije 50×160 cm.

Din 76.—

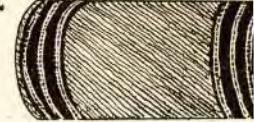
19502 Zidni sag iz pamučnog tkiva, veličina 70×175 iz Jutte-smyrne, imitc., u Din 86.—

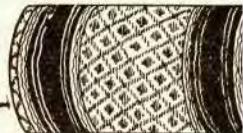
19503 Prestirač pred krevet vrlo lijepim bojama na obavijde strane jednak. vel. 50×100 cm Din 52.—

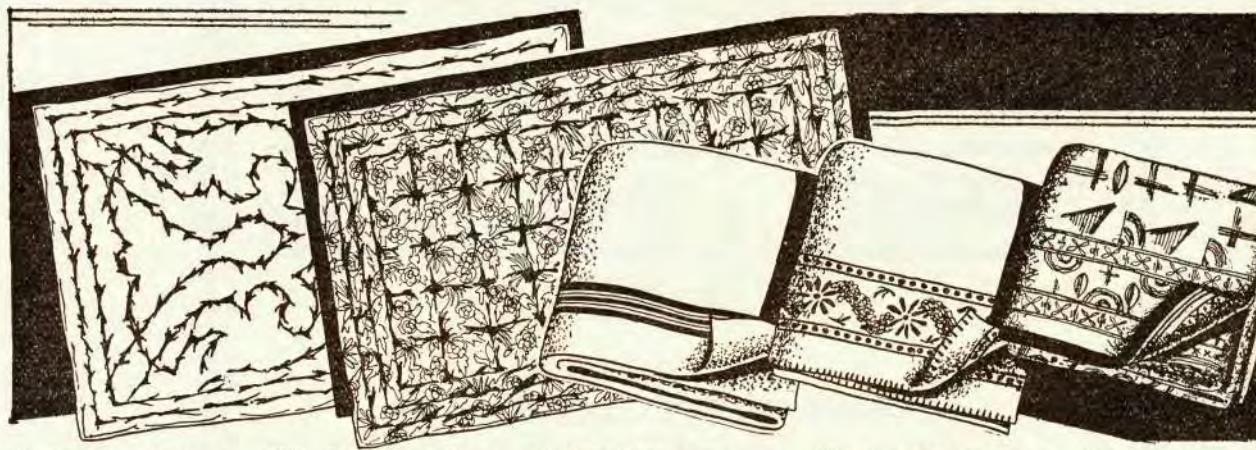
19504 Zidni sag, iz jutesmyrna, u pravim perziskim uzorcima, vel. 80×180 cm. Din 140.—

19505 Sag iz špage, lenom, crvenom ili vrom bordurom šir. 5 po metru Din 60 cm Din

19506 Sag iz špage, nim bordurama, šir. Din

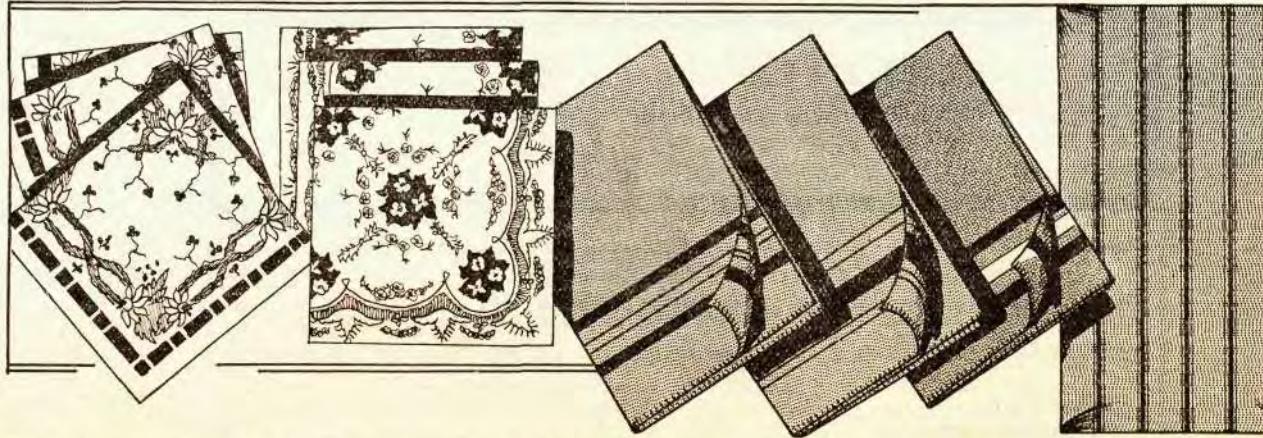
19507 Poplun, s jedne i s druge strane jednobojni glot, izrađen strojem sa dobrom vatom, u boji bordo sa žutim, bordo sa plavim ili bordo sa fres. vel. 120×185 cm Din 120.—

19508 Poplun iz glota, s jedne strane šaren, s druge jednobojan, sa dobrom bijelom vatom, sa strojem izrađen, u boji plavo, žuto, ljubičasto i fres, veličina 128×185 cm Din 240.—

19509 Pokrivač pamučni u boji drap, vrlo praktična boja, veličina 120×180 cm Din 48.—

19510 Pokrivač pamučni, u boji drap, vrlo praktična boja, vel. 130×190 cm Din 78.—

19511 Pokrivač iz u raznim lijepim bojama, vel. 130×190 cm Din

19512 Garnitura za krevete, sastojeći se iz dva krevetna pokrivača i jednoga stolničaka, iz dobrog pamuka u crvenkastoj ili zelenkoj boji Din 230.—

19513 Garnitura za krevete, iz gobelin tkiva, sastojeći se iz dva krevetna pokrivača i jednog stolničaka, u lijepim zelenkastim, plav-kastim i crvenkastim bojama Din 340.—

19514 Pokrivač pamuč- 19515 Pokrivač pamuč- 19516 Pokrivač »Tigar« 19517 Slamnjača

vom ili sivoj boji sa plavom ili zelenom bordurom, vel. 130×175 cm 120×190 cm Din 35.—

Din 32.—

ni u tamno sivoj boji u sivoj boji sa bordurom, vel. 120×180 cm 110×180 cm Din 38.—

110×190 cm Din

Mušterijama izvan Zagreba Šaljemo na zahtjev besplatni naš glavni katalog, u daemo pregleđ o 3857 vrsta razne robe. — Lamčimo za jeftino

Domaća stručna djela iz područja šumarstva

Б. т.	Име аутора	Наслов књиге	Књига се набавља код	Цјена је књизи	
				Дин	за студ. Дин
1.	Инг. Др. Петровић Драгољуб	„Шуме и шум. привреда у Македонији“		10.—	
2.	Dr. Levaković Antun	„Dendometrija“		članovi 70 nečlanovi 100	50.—
3.	Dr. Nenadić Đuro	„Računanje vrijed- nosti šuma“	Југ. шум. удруж. Загреб Вуко- тиновићева ул. 2	članovi 70 nečlanovi 100	50.—
4.	Dr. Ugrenović Aleksandar	„Pola stoljeća šumarstva“		200.—	
5.	Ing. Ružić Ante	„Zakon o šumama“ (projekat iz g. 1924)		50.—	
6.	Hufnagl-Veseli- Miletić	„Praktično uredi- vanje šuma“		20.—	
7.	Јекић М. Јов.	Прилови за Историју Шумарства у Србији	писца, Београд, Вој- веде Добрњца 52.	60.—	
8.	Dr. A. Petračić	Uzgajanje šuma, I. dio II. dio	писца, Zagreb, Vukoti- novićeva 2.	100.— 140.—	
9.	Ing. V. Mihaldžić	Tablice za obračuna- vanje njemačke bačvarske robe	писца, Гарењница (край Бјеловара)	50.—	40.—
10.	Dr. J. Balen	„O proredama“	писца, Beograd, Novo- pazarска 51.	50.—	
11.	“	„Naš goli Krš“	”	115.—	
12.	Dr. Balen— Dr. Sagadin	„Zakon o šumama“	Tipikara Narodnih Novina, Zagreb	100.—	
13.	Dr. Đ. Nenadić	„Uređivanje šuma“	писца, Zagreb, Vukoti- novićeva 2.	150.—	120.—
14.	“	„Osnovi šumarstva“	”	80.—	60.—
15.	“	Šumarski kalendar“	”	25.—	20.—
16.	Dr. Ugrenović	„Zakoni i propisi o šumama i pilanama“.	Tipografija d. d. Zagreb	120.—	
17.	Dr. Ugrenović	Iskoriščavanje šuma I.	g. Dane Tomićić, Za- greb, Tehnički fakultet	80.—	60.—
18.	“ ”	Iskoriščavanje šuma II. Технологија дрвета	” ”	152.—	120.—
19.	Veseli D. Drag.	Uzgajanje šuma	писца, Sarajevo, Bol- nička ul. 15.	Rasprodano. При- према се ново- проширен издање	
20.	“ ”	Заштита шума	”	30.—	25.—
21.	“ ”	Упораба шума	”	40.—	35.—
22.	“ ”	Дендрометрија	”	20.—	15.—
23.	“ ”	Геодезија	”	40.—	35.—
24.	“ ”	Lovstvo i ribarstvo	”	30.—	25.—
25.	“ ”	Šumarska botanika	”	25.—	20.—

Šumarski katekismi

br. t.	Ime autora	Naslov knjige	Knjiga se nabavlja kod	Cijena je knjizi	
				Din	za stud. Din
26.	Veseli D. Drag.	Kašenje čumura u uspr. šežnicama	pisca, Sarajevo, Bolnička ul. 15.	15.—	12.—
27.	"	Sist. i nazivlje š. drvača i grmlja	"	10.—	8.—
28.	"	Povjesni. pričica o šumama Bosne i Hercegovine	"	15.—	12.—
29.	"	Sušenje naših šet. šuma	"	10.—	8.—
30.	Dr. Ђ. Јовановић	Mehanicka prerada drveta	pisca, Beograd, Miloša Подерића 23 и Zagreb, Народна шума, Катаничева улица.	50.—	
31.	Dr. M. Marinović	Privredni značaj lova u Jugoslaviji	pisca, Beograd, Kotež Neimar, Rejonska 45.	60.—	šumari i lovci 40.—
32.	" "	Взначај шума у привредном и културном животу нашеј народе.	Српска кр. Академија	10.—	преко 5 ком. Д 6.—
33.	Др. М. Јосифовић	Биљна патологија аа шумаре	г. Ст. Шербан, Beograd, Гарашанинова 18.	70.—	Студенти 60.—
34.	Ing. Јуб. Марковић	Шуме и шумарство нашега Југа	писац, Скопље, Банска управа	30.—	
35.	Fritz Fink	Kubični sadržaj klada	Drvotričac, Zagreb, Praška 6.	45.—	
36.	Ing. I. Čeović	Lovački kalendar	Pisca, Zagreb, Radišina 2.	25.—	20.—
37.	Љ. Малетић	Уређење бујица	Владо Ђурић, Шумарски факултет, Земун	65.—	
38.	Др. инж. Ж. Милетић	Општи поглед на шумарство Моравске бановине	писца, Beograd Министарство шума	15.—	
39.	Ing. S. Mađarević	Naše šume	Pisca, Zagreb, Palmotićeva 68.	120.—	
40.	Инг. С. Баранац	Карта административне поделе шума крајишних имовина општина (У 5 боја 1 : 700.000)	аутора, Beograd Министарство шума	25.—	20.—
41.	" "	Наše шумарство и ловство у слици и речи за народ	"	20.—	15.—
42.	" "	Sumsko gospodarstvo imovinalih opština (1919—1931 g.)	"	120.—	100.—
43.	" "	Pokretna poljoprivredna izložba i škola (s naročitim osvrtom na šum. deo izložbe)	"	15.—	
44.	Ing. J. Borošić	Semantizam i status šum. osoblja	Beograd, Ministarstvo šuma	30.—	
45.	Ing. J. Miklavžič	Kmetsko gozdarstvo	"	8.—	
46.	Ing. V. Novak	O uređanju gospodarstva z gozdži	Šum. odjek Kr. banske uprave Ljubljana	30.—	
47.	Friz Fink	"Površine pojedinih neobrubitih dasaka	Drvotričac Zagreb, Praška 6	20.—	16.—
48.	"	"Preračunavanje engleskih stopa i palaca"	"	5.—	4.—
49.	"	"Površine srednjača" (Centreplanks)	"	20.—	16.—

UPOZORENJE!

Na svojoj sjednici od 15. decembra 1929. stvorila je Glavna uprava J. Š. U. slijedeći zaključak:

Kako bi se poduprle domaće šumarske knjige, štampati će J. Š. U. u Šumarskom Listu stalni pregled sviju izašlih stručnih knjiga. Pri tome će se napose označiti, gdje se pojedina knjiga može nabaviti i uz koju cijenu.

Molimo gg. autore, koji žele da im knjige budu u tome spisku označene, da to izvole javiti što skorije tajništvu J. Š. U., Zagreb, Vukotinovićeva 2. Vidi gornji pregled.